

Azərbaycan Respublikasının Qarabağ Milli Parkının yaradılması haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikasının Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları tarixən zəngin və özünəməxsus təbii irsə malikdir.

Ermənistan Respublikası tərəfindən işğal altında saxlanıldığı müddət ərzində bu ərazilərdə bioloji müxtəlifliyə ciddi ziyan vurulmuş, Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı Kitabı"na və Beynəlxalq Təbiəti Mühafizə İttifaqının "Qırmızı Siyahısı"na daxil edilmiş nadir bitki və heyvan növləri məhv edilmişdir. Bütün bunlar bütövlükdə regionda ekoloji tarazlığın pozulmasına gətirib çıxarmışdır.

Vətən müharibəsindən ötən müddət ərzində işğaldan azad edilmiş ərazilərin ekoloji tarazlığının, o cümlədən təbii ekosistemlərinin və zəngin biomüxtəlifliyinin bərpası, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin yenidən qurulması, regionun təmiz ətraf mühit və "yaşıl artım" zonasına çevrilməsi istiqamətində tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Zəngilan rayonunun inzibati ərazisində Azərbaycan Respublikasının Bəsitçay Dövlət Təbiət Qoruğunun və Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan Şuşa və Xocalı rayonlarının inzibati ərazilərində Azərbaycan Respublikasının Daşaltı Dövlət Təbiət Yasaqlığının fəaliyyəti Böyük Qayıdış çərçivəsində bərpa edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri şəbəkəsinin genişləndirilməsini, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yeni xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin yaradılmasını, regionun zəngin ekosisteminin və təbii irsinin beynəlxalq miqyasda təbliğini və tanınılmasını, biomüxtəlifliyin bərpasını və qorunub saxlanılmasını, təbii sərvətlərdən dayanıqlı istifadənin təmin edilməsi ilə sosial-iqtisadi imkanların artırılmasını və ekoturizmin inkişafını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Ağdərə rayonunun dövlət mülkiyyətində olan torpaqlarından 44773,79 hektar, Xocalı rayonunun dövlət mülkiyyətində olan torpaqlarından 24597,80 hektar, Kəlbəcər rayonunun dövlət mülkiyyətində olan torpaqlarından 13514,98 hektar, Şuşa rayonunun dövlət mülkiyyətində olan torpaqlarından 5314,34 hektar və Laçın rayonunun dövlət mülkiyyətində olan torpaqlarından 217,09 hektar ayrılaraq və xüsusi qorunan ərazilərin torpaqları kateqoriyasına aid edilməklə, bu Sərəncama əlavə edilən yer-quruluşu planında göstərilmiş 88418,00 hektar sahədə Azərbaycan Respublikasının Qarabağ Milli Parkı yaradılsın.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 20 oktyabr 2026-cı il

"Azıx-Tağlar Arxeoloji Parkı" Dövlət Qoruğunun yaradılması haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Xocavənd rayonu ərazisində yerləşən, ən qədim insan məskənlərindən olan və dünya mədəniyyətinin unikal nümunəsi sayılan Azıx və Tağlar mağara düşərgələrinin tarixi-mədəni irs obyektini kimi qorunmasını, bərpasını və elmi əsaslarla tədqiqini, habelə arxeoloji dəyərlərin yerli və beynəlxalq səviyyədə təbliğini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikasının Xocavənd rayonunda yerləşən Azıx və Tağlar mağara düşərgələrinin ərazisi "Azıx-Tağlar Arxeoloji Parkı" Dövlət Qoruğu (bundan sonra - Qoruq) elan edilsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

2.1. üç ay müddətində:

2.1.1. Qoruğun əsasnaməsini təsdiq etsin;

2.1.2. Qoruğun sərhədlərini və mühafizə zonasını müəyyən etsin;

2.1.3. Qoruğun ərazisinin xüsusi rejimini müəyyən edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

2.1.4. Qoruğun maddi-texniki təminatı ilə bağlı zəruri tədbirlər görsün;

2.2. bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi:

3.1. Qoruğun idarə olunmasını təmin etsin;

3.2. bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görsün.

4. Qoruğun fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə bağlı tələb olunan zəruri xərclərin maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsində Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi üçün nəzərdə tutulmuş vəsait hesabına həyata keçirilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 21 oktyabr 2026-cı il

Azərbaycanda seysmologiya elminin inkişafı: proqnozlaşdırmadan akademik tədqiqatlaradək

AMEA-da respublika elmi konfransı

Oktyabrın 20-də AMEA Rəyasət Heyəti və AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin birgə təşkilatçılığı ilə "Azərbaycanda seysmologiya elminin inkişafı: proqnozlaşdırmadan akademik tədqiqatlaradək" mövzusunda respublika elmi konfransı keçirilib.

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında keçirilən tədbirdə əvvəlcə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin büstü önünə gül dəstəsi qoyulub, Ulu Öndərin əziz xatirəsi anılıb.

Konfrans çərçivəsində Azərbaycanda aparılan seysmik müşahidələr zamanı istifadə olunan cihaz və avadanlıqların sərgisi də təşkil edilib. Tədbir iştirakçıları sərgi ilə tanış olublar.

Tədbiri giriş nitqi ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli konfransın əhəmiyyətindən danışaraq Seysmoloji Mərkəzin ölkəmizdə zəlzələlərin proqnozlaşdırılması, əhəlinin maarifləndirilməsi, seysmologiya elminin inkişafı, bu sahədə elmi-tədqiqat istiqamətlərinin genişləndirilməsi və mütəxəssis hazırlığı sahəsində gördüyü işlərə diqqət çəkib.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru Qurban Yetirmişli və qurumun mütəxəssisləri zəlzələ baş verən andan etibarən cəmiyyətə məlumat verir, hadisənin mahiyyəti, əhatə dairəsi, nəticələri və mövcud risklər barədə maarifləndirmə işi aparılır.

Son illərdə Mərkəzdə aparılan elmi-tədqiqat istiqamətlərinin genişləndirildiyini, xüsusilə bioseysmologiya üzrə araşdırmaların aparıldığını deyən AMEA rəhbəri bu kimi addımların Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin yeniləşməsinin və inkişafının göstəricisi olduğunu söyləyib. Diqqətə çatdırıb ki, Mərkəz dünyanın müxtəlif seysmoloji xidmət qurumlarının təcrübəsini öyrənərək bu təcrübəni ölkənin realıqlarını nəzərə almaqla tətbiq edir. Mərkəzin elmi fəaliyyətinin nəticələrinin Akademiyada mütəmadi şəkildə müzakirə olunduğunu və bu proseslərdə iştirak etdiyini bildiren akademik İsa Həbibbəyli mütəxəssis kollektivinin qarşıya qoyulan vəzifələri uğurla yerinə yetirdiyini deyib.

AMEA prezidenti bildirib ki, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin ölkə ərazisində 80-dən çox seysmoloji stansiyası fəaliyyət göstərir və həmin stansiyalarda qeydə alınan siqnallar və dalğalar elmi emaldan və tədqiqat süzgəcindən keçirildikdən sonra elmi məlumatlara çevrilir.

AMEA rəhbərinin sözlərinə görə, Mərkəzdə bu məlumatların kompleks şəkildə qəbul edilməsi, emalı, hesablanması, təhlili və proqnozlaşdırılması üçün müvafiq elmi sistem mövcudur.

Akademik İsa Həbibbəylinin sözlərinə görə, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi elmi nəşrlər və beynəlxalq elmi bazalarda təmsilçilik baxımından da mühüm nəticələr əldə edib və Mərkəz iki il ardıcıl olaraq Akademiyaya üzrə yüksək impakt faktorlu kadr hazırlığının həyata keçirilməsi nəticələrinə görə birinci və ikinci yerləri tutub.

AMEA prezidenti bildirib ki, Akademiyanın üç elmi nəşri Türkiyənin "Dergi Park" elmi jurnallar şəbəkəsinə daxil edilib və sözügedən nəşrlər sırasında Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin sərgidə nümayiş olunan jurnalı da var.

Seysmologiya sahəsində gənc mütəxəssislərin hazırlığına ehtiyac olduğunu vurğulayan AMEA rəhbəri qeyd edib ki, hazırkı şəraitdə Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi üçün kadr hazırlığının həyata keçirilməsi məqsədilə universitetlərin geologiya kafedraları ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsi vacib məsələlərdən biridir.

Akademik İsa Həbibbəyli bugünkü tədbirin Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin elmi əlaqələrinin genişlənməsinə, əldə olunan elmi nailiyyətlərin cəmiyyətə çatdırılmasına və qurumun gələcək inkişafına stimül verəcəyinə inamını ifadə edib, konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Tədbirdə çıxış edən AMEA-nın vitse-prezidenti, AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsinin Elmi Şurasının sədri akademik İbrahim Quliyev son illərdə ölkəmizdə seysmologiya sahəsində əldə olunan nəticələrdən, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin uğurlarından qürur hissi keçirdiyini söyləyib. Onun sözlərinə görə, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi təkcə Azərbaycanda deyil, keçmiş Sovet məkanında və Yaxın Şərqdə ən qabaqcıl qurumlardan biri kimi qəbul olunur.

O, konfrans çərçivəsində seysmologiya sahəsində aparılan ən son

tədqiqatların təqdim olunacağını bildirib və tədbirin işinə uğurlar arzulayıb.

Daha sonra konfransda AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişlinin "Azərbaycanda seysmologiya elminin inkişafı" mövzusunda məruzəsi dinlənilib. Alim çıxışında bildirib ki, son 25 il ərzində Azərbaycanda seysmik və geodinamik proseslərin öyrənilməsi istiqamətində genişmiqyaslı elmi tədqiqatlar aparılıb, müasir texnologiyaların tətbiqi ilə vahid və kompleks elmi-tədqiqat sistemi formalaşdırılıb.

Onun sözlərinə görə, ölkə ərazisində baş verən seysmik və geodinamik proseslərin daha dəqiq, ətraflı və sistemli şəkildə izlənilməsi məqsədilə rəqəmsal seysmik monitoring, GPS/GNSS, geomaqnit, geokimyəvi, peyk və digər müasir müşahidə texnologiyalarından istifadə olunur.

Hazırda Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin ölkə ərazisində quraşdırılmış 88 seysmik və 24 GPS stansiyası vasitəsilə fasiləsiz monitoringlər həyata keçirdiyini deyən Q.Yetirmişli Ukrayna Elm və Texnologiya Mərkəzinin P750 layihəsi və digər əməkdaşlıq təşəbbüsləri çərçivəsində yeni genişşəbəkəli seysmik stansiyalar, güclü hərəkət stansiyaları, eləcə də palçıq vulkanlarının ətrafında xüsusi müşahidə məntəqələrinin quraşdırıldığını vurğulayıb.

Həmçinin diqqətə çatdırıb ki, bununla yanaşı, Bakı, Şamaxı, Şəki, Lənkəran, Siyəzən, Xaçmaz və digər ərazilərdə yerləşən stasionar geokimyəvi stansiyalar vasitəsilə seysmohidrogeokimyəvi, seysmoradiogeokimyəvi və seysmohidrogeodinamik monitoringlər aparılır.

O, son illərdə aparılan tədqiqatlar nəticəsində seysmik dalğaların yayılma xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi, zəlzələ ocaqlarının koordinatlarının daha dəqiq müəyyənləşdirilməsi və yer qabığının quruluşunun modeləşdirilməsi istiqamətində mühüm elmi nəticələrin əldə olunduğunu bildirib.

"Çoxkanallı telemetrik seysmik stansiyalardan alınan məlumatlar əsasında eninə (S) dalğaların pol-

yarizasiya parametrlərinin qiymətləndirilməsi metodu işlənilib. Bu metod mürəkkəb geoloji mühitdə seysmik dalğaların yayılma xüsusiyyətlərinin daha ətraflı öyrənilməsinə imkan verir. Eyni zamanda Orta Kür çökəkliyində P və S dalğalarının gəlmə vaxtlarına düzəlişlər etməyə və zəlzələ hiposentrliyinin koordinatlarını daha dəqiq müəyyənləşdirməyə imkan verən yer qabığının ədədi sürət modeli hazırlanıb. Seysmotomografiya istiqamətində aparılan tədqiqatlar zamanı seysmik dalğaların sürət dəyişmələrinin məkan üzrə paylanması əsasında yer qabığının müxtəlif qatlarının quruluşu modeləşdirilib. Moxoroviç (Moho) sərhədinin dərinlik xüsusiyyətləri, eləcə də seysmik dalğaların sürətlərinin şaquli və lateral istiqamətlərdə dəyişmələri müəyyənləşdirilib. Bununla yanaşı, maqnitudası $M \geq 2,5$ olan zəlzələlər üzrə ocaq mexanizmlərinə dair məlumat bazası yaradılıb. Ayırı-ayrı seysmogen zonalarda sıxılma və gərilmə oxlarının istiqamətləri, seysmotektonik deformasiyaların xüsusiyyətləri təhlil edilib. GPS/GNSS müşahidələrinin nəticələri əsasında yer qabığının müasir üfüqi hərəkətləri, tektonik blokların hərəkət istiqamətləri və deformasiya sürətləri də qiymətləndirilib", - deyərək Qurban Yetirmişli məruzəsində bildirib.

Mərkəzdə palçıq vulkanizminin seysmoloji üsullarla tədqiq olunduğunu deyən alim bu istiqamətdə aparılan işlər nəticəsində Lökbatan və Otman Bozdağ kimi iri palçıq vulkanlarının püskürmə proseslərinin, o cümlədən son illərdə qeydə alınmış çoxfazlı aktivliklərin instrumental seysmoloji müşahidələr vasitəsilə izləndiyini vurğulayıb. Müşahidələr zamanı püskürmələrin dərinliyi, davamlılığı, ayrılan enerji və dinamik xüsusiyyətləri hesablanıb. Palçıq vulkanlarının fəaliyyətinin fasiləsiz izlənilməsi məqsədilə onların ətrafında xüsusi seysmik müşahidə şəbəkələri yaradılıb. Nəticə bildirib ki, bu tədqiqatlar palçıq vulkanlarının aktivliyinin xüsusiyyətlərinin, püskürmə proseslərinin dinamikasının və həmin ərazilərdə baş verən geodinamik dəyişikliklərin

öyrənilməsi baxımından əhəmiyyət daşıyır.

AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli Oksford Universiteti ilə əməkdaşlıq çərçivəsində Azərbaycanda paleoseysmoloji tədqiqatlar aparıldığını, Ağsu, Göyçay, Şirvan və Salyan rayonlarında peyk təsvirləri, dron modeləşdirməsi, GPS və InSAR texnologiyaları, həmçinin paleoseysmoloji qazıntılardan istifadə edilməklə tarixi seysmik hadisələrin izləri və aktiv tektonik qırılmaların araşdırıldığını söyləyib.

Nəticə, o cümlədən məruzəsində ölkə ərazisinin seysmik təhlükəsinin qiymətləndirilməsi istiqamətində geoloji, geofiziki, seysmoloji və geodinamik məlumatların kompleks təhlili əsasında seysmik rayonlaşdırma və mikrorayonlaşdırma işlərinin aparıldığını deyib. Onun sözlərinə görə, bu istiqamətdə aparılan tədqiqatlar seysmik təhlükənin qiymətləndirilməsi, onun mümkün seysmik risklə əlaqəsinin müəyyənləşdirilməsi, həssas ərazilərin aşkarlanması və tikinti normalarının tətbiqi üçün mühüm elmi baza yaradır.

Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin beynəlxalq seysmoloji və geofiziki tədqiqatlar sahəsində əməkdaşlığını davam etdirdiyini deyən Qurban Yetirmişli RSXM-in Avropa-Aralıq dənizi Seysmoloji Mərkəzi (EMSC), Birləşmiş Seysmoloji Araşdırmalar İnstitutu (IRIS), ORFEUS, ESC, EGU və AGU kimi beynəlxalq elmi təşkilatların həqiqi üzvü olduğunu, dünyanın 30-dan çox ölkəsinin aparıcı elmi-tədqiqat institutları və universitetləri ilə əməkdaşlıq əlaqələri qurduğunu bildirib. Alim 1990-cı ildən indiyədək RSXM əməkdaşları tərəfindən xarici nəşrlərdə və impakt faktorlu elmi jurnallarda, o cümlədən Web of Science (WoS) və Scopus bazalarına daxil olan jurnallarda 582-dən çox tezis və məqalənin dərc olunduğunu diqqətə çatdırıb. Mərkəzin ingilis dilində nəşr olunan "Seismoprognothesis observations in the territory of Azerbaijan" elmi jurnalının beynəlxalq elmi nəşr platformalarında, o cümlədən "Dergi Park" bazasında indeksləşdiyini bildirib.

Qurban Yetirmişli çıxışının sonunda qeyd edib ki, Azərbaycanda seysmoloji və geodinamik tədqiqatların müasir texnologiyalar, beynəlxalq əməkdaşlıq və kompleks elmi yanaşmalar əsasında inkişaf etdirilməsi ölkənin seysmik təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinə və elmi potensialının artırılmasına töhfə verir.

Açılış mərasimindən sonra konfrans çərçivəsində Azərbaycan seysmologiya elminin inkişafına həsr olunmuş elmi məruzələr təqdim edilib.

AMEA Beynəlxalq Türk Akademiyaları Birliyinə rəhbərlik edəcək

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Qazaxıstan Respublikası Prezidenti yanında Qazaxıstan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illik yubileyində iştirak edib. Almatı şəhərində, akademiyanın Böyük Akt zalında keçirilən təntənəli yubiley iclasını qurumun prezidenti akademik Axilbek Kurişbayev açdı. Qazaxıstan Respublikasının elm və ali təhsil naziri Sayasat Nurbek Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin təbrik məktubunu iştirakçılara çatdırdı. Daha sonra akademik Axilbek Kurişbayev akademiyanın 80 illik inkişaf yolu və qarşıda duran vəzifələr haqqında məruzə ilə çıxış etdi.

Tədbirdə Türkiyə Elmlər Akademiyasının prezidenti professor Müzəffər Şəkar, Çin Milli Elmlər Akademiyasının Beynəlxalq Əməkdaşlıq Bürosunun direktoru Yin Li, Rusiya Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti akademik Nikolay Makarov, Qırğızıstan Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik Bekma-

mat Çenbayev, Özbəkistan Elmlər Akademiyasının birinci vitse-prezidenti akademik Şamansur Saqdualayev, Monqolustan Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti akademik Seqmed Serendorj, Əl-Fərabi adına Qazax Milli Universitetinin rektoru akademik Canseit Tuymbayev və başqaları təbrik nitqi söyləyiblər.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli də çıxış edərək ölkələrimiz arasındakı elmi əlaqələrin tarixindən, inkişaf mərhələlərindən və mühüm elmi nailiyyətlərindən danışdı, Qazaxıstan Milli Elmlər Akademiyasının kollektivini əlamətdar yubiley münasibətilə təbrik etdi.

Almatı şəhərində, həmçinin Beynəlxalq Türk Akademiyaları Birliyinin IX Assambleyası keçirilib.

Növbəlilik əsasında 2025-2026-cı illərdə Beynəlxalq Türk Akademiyaları Birliyinə rəhbərlik etmiş Türkiyə Elmlər Akademiyasının prezidenti professor Müzəffər Şəkar rəhbərlik etdiyi dövrdə həyata keçirilmiş tədbirlər və nəşrlər haqqında hesabat məruzəsi ilə çıxış etdi.

Birliyin üzvü olan Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstan elmlər akademiyalarının rəhbərləri, eləcə də tədbirdə məşvəratçı üzv kimi iştirak edən Monqolustan Elmlər Akademiyasının təmsilçisi çıxış edərək Türk dünyasında elm sahəsində əlaqələrin inkişaf etdirilməsində qurumun rolundan və söyləmələrindən söz açıb, təkliflərini səsləndiriblər. Akademik İsa Həbibbəyli hesabat dövrü ərzində Türk dünyası ölkələri ilə əlaqələr sahəsində ölkəmizdə həyata keçirilmiş tədbirlər haqqında məlumat verib.

Beynəlxalq Türk Akademiyasının vitse-prezidenti Asxat Kesikbayev 2027-2028-ci illərdə quruma növbə üzrə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının sədrlik edəcəyini elan etdi. Qeyd edək ki, AMEA 2019-

2020-ci illərdə də Beynəlxalq Türk Akademiyaları Birliyinə sədrlik edib. Beynəlxalq Türk Akademiyaları Birliyinin X Assambleyasının 2027-ci ildə Qırğızıstan Elmlər Akademiyasında keçirilməsi qərara alınıb.

Bundan başqa, yeni yaradılmış Beynəlxalq Çöl Sivilizasiyası Konsorsiumunun təsis yığıncağı keçirilib. AMEA bu beynəlxalq konsorsiumun üzvlüyündə təmsil olunur. Türk Akademiyaları Birliyinə üzv ölkələrin elmlər akademiyalarının rəhbərləri Əl-Fərabi adına Qazaxıstan Milli Universitetində rəqəmsallaşma və süni intellekt sahəsində aparılan işlərlə də tanış olublar. Sonra akademiya rəhbərləri ilə universitetin professor-müəllim heyəti və tələbələrini görüşü təşkil edildi.

"Türk dövlətlərində koqnitiv dilçiliyin bugünü və gələcəyi" - I beynəlxalq simpozium

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında AMEA-nın Rəyasət Heyəti və Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə "Türk dövlətlərində koqnitiv dilçiliyin bugünü və gələcəyi" adlı I beynəlxalq simpoziumun açılış mərasimi keçirilib.

Tədbiri giriş nitqi ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli qonaqları salamlayaraq simpoziumun elmi əhəmiyyətindən və dilçilik elminin türk dünyasında inkişaf perspektivlərindən bəhs etdi. O, Prezident İlham Əliyevin türk dünyasının birliyinin möhkəmləndirilməsi, türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi istiqamətində müəyyən etdiyi strateji xəttə uyğun olaraq, ölkəmizdə bu sahədə çoxsaylı tədbirlərin həyata keçirildiyini söyləyib.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd etdi ki, koqnitiv dilçilik bir sıra ölkələrdə geniş tədqiq olunsa da, türk dünyasında bu sahənin inkişafı və elmi potensialının gücləndirilməsi qarşıda duran mühüm vəzifələrdəndir. Bu baxımdan simpoziumun keçirilməsi türk dövlətlərindən olan alimlər arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi, təcrübə mübadiləsinin aparılması və koqnitiv dilçilik üzrə birgə tədqiqatların təşviqi baxımından önəmlidir. Tədbirin mühüm təşəbbüslərindən biri də bu sahədə çalışan tədqiqatçıların fəaliyyətini əlaqələndirəcək, türk dövlətlərinin alimlərini bir araya gətirəcək müvafiq elmi qurumun yaradılmasının nəzərdə tutulmasıdır.

AMEA prezidenti belə bir qurumun yaradılmasının türk dövlətlərində koqnitiv dilçiliyin inkişafına, alimlərin söylərinin birləşdirilməsinə və ortaq elmi layihələrin həyata keçirilməsinə töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

O, Prezident İlham Əliyevin "Biz birlikdə güclüyük" fikrinin türk dünyasının elmi və mədəni əməkdaşlığı baxımından da xüsusi əhəmiyyət daşıdığını vurğulayıb. Akademik İsa Həbibbəyli simpoziumun elmi əhəmiyyəti ilə yanaşı, ictimai-siyasi baxımdan da mühüm mənə daşıdığını deyərək, tədbirin türk xalqları arasında birliyin və həmrəyliyin möhkəmlənməsinə xidmət etdiyini bildirib.

Sonra Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru, professor Nadir Məmmədli çıxış edərək türk xalqlarının ortaq dil və düşüncə irsinin öyrənilməsində koqnitiv dilçiliyin əhəmiyyətini qeyd etdi. O, Türk xalqlarının Koqnitiv Dilçilik Mərkəzinin yaradılmasını türk dünyasının intellektual əməkdaşlığının genişləndirilməsi baxımından mühüm təşəbbüs kimi dəyərləndirib.

Professor Nadir Məmmədli bildirib ki, koqnitiv dilçilik dilin qrammatik quruluşu ilə yanaşı, onun arxasında dayanan düşüncə modellərinin, anlayışların formalaşma mexanizmlərinin və dil-mədəniyyət əlaqələrinin öyrənilməsinə imkan yaradır. Bu istiqamətdə tədqiqatlar dilçiliklə yanaşı, fəlsəfə, psixologiya, antropologiya və süni intellekt sahələri üçün də əhəmiyyətlidir.

Institut direktoru vurğulayıb ki, mərkəz türk xalqlarının ortaq düşüncə irsinin tədqiqinə, müxtəlif türk dilləri və mədəniyyətləri arasında elmi əlaqələrin inkişafına xidmət etməklə yanaşı, əldə olunan nəticələrin beynəlxalq elmi ictimaiyyətə təqdim olunmasına da töhfə verə bilər.

Dilçilik İnstitutunun şöbə müdiri, professor Mayıl Əsgərov çıxış edərək vurğulayıb ki, koqnitiv və psixolinqvistik yanaşmalar türk dillərində mövcud olan bir sıra məsələlərin daha dərinlən öyrənilməsinə, dilin daxili qanunauy-

ğunluqlarının elmi əsaslarla izahına imkan yaradır.

Professor Mayıl Əsgərov bildirib ki, türk xalqları arasında ortaq ünsiyyət dilinin formalaşdırılması məsələsi də elmi müzakirələr baxımından əhəmiyyətlidir: "Yaradılacaq mərkəz türk dillərinin qarşılıqlı zənginləşməsinə, ortaq dil xüsusiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsinə və türk dövlətləri arasında mədəni-elmi inteqrasiyanın gücləndirilməsinə töhfə verməlidir".

Şöbə müdiri əsas məqsədin mərkəzin nizamnaməsində nəzərdə tutulan vəzifələri həyata keçirməklə türk dillərini elmi əsaslarla daha da yaxınlaşdırmaq olduğunu bildirib.

Tədbirdə, həmçinin Türkiyənin Yıldız Teknik Universitetinin prorektoru, professor Vatan Karakaya, Bakı Avrasiya Universitetinin rektoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Səyavuş Qasımov, Türkiyənin Hacı Bayram Veli Universitetinin xarici əlaqələr üzrə koordinasiya, professor Güljənət Kurmangaliyeva Ercilasun, Əl Farabi adına Qazaxıstan Milli Universitetinin nümayəndəsi, professor Janar İbrayeva, Türkiyənin Ege Universitetinin əməkdaşı, professor İbrahim Şahin, eləcə də Atatürk Universitetinin professoru Süleyman Efendioğlu çıxış etdilər. Nəticələr türk dillərinin öyrənilməsi və inkişafı, koqnitiv dilçilik sahəsində elmi tədqiqatların genişləndirilməsi, türk dövlətləri

arasında akademik əməkdaşlığın gücləndirilməsi və ortaq elmi platformaların yaradılmasının əhəmiyyətini vurğulayıblar. Çıxış edənlər simpoziumun türk dünyasında dilçilik tədqiqatlarının yeni istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi və beynəlxalq elmi əlaqələrin inkişafı baxımından böyük önəm daşıdığını bildiriblər.

Tədbirdə Ə.Baytursunlu adına Qazaxıstan Dilçilik İnstitutunun direktoru Anar Fazılcanın videomüraciəti də səsləndirilib.

Daha sonra "Türk Dövlətlərinin Koqnitiv Dilçilik Mərkəzi" adlı beynəlxalq elmi-tədqiqat assosiasiyasının yaradılması elan olunub. Mərkəzin həmtəsisçilərinə "Ortaq Qurucu sertifikatı" təqdim olunub.

"Türk dövlətlərində koqnitiv dilçiliyin bu günü və gələcəyi" adlı I beynəlxalq simpozium öz işini bölmə iclasları ilə davam etdirib.

İki gün davam edən tədbirdə "İnternet konseptinin metaforik modelləri (Azərbaycan və Türkiyə türkcəsi materialları əsasında)", "Azərbaycan dilində diskurs markerləri: sintaktik quruluş və kommunikativ funksiya", "Paralingvistik şərtləndirməli feazeoloji vahidlərin mədəniyyətlə bağlılığı", "Dil" konsepti ilə bağlı bəzi metaforalar", "Koqnitiv dilçilikdə ifadə tərzlərinin fərqliliyi", "Türk dillərində koqnitiv freymlərin struktur analizi" və digər mövzularda məruzələr dinlənilib.

AMEA XII Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası oktyabrın 21-də Bakı Ekspo Mərkəzində Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə fəaliyyətə başlamış XII Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində iştirak edir.

Qeyd edək ki, "Həyat ekrandan böyükdür: bir uşaq, bir kitab, bir gərək dünya" devisi ilə təşkil edilən builki sərgidə 30 xarici ölkədən 59 təşkilat, eləcə də 147 yerli nəşriyyat-poliqrafiya və kitab sənəti ilə əlaqəli müəssisə təmsil olunur. Tədbirə ölkəmizin Xalq yazıçı və şairləri, gənc qələm sahibləri ilə yanaşı, Türkiyə, ABŞ, Norveç, Böyük Britaniya, Polşa və Səudiyyə Ərəbistanı və digər ölkələrdən tanınmış müəlliflər və alimlər qatılıblar.

AMEA bu mötəbər kitab festivalında öz pavilyonu ilə təmsil olunur. AMEA-nın pavilyonunda Akademiya əməkdaşlarının əsərləri beynəlxalq ictimaiyyətə təqdim edilir və böyük maraqla qarşılanır.

Kitab festivalı çərçivəsində AMEA-nın təşkilatçılığı ilə bir sıra kitab təqdimatlarının keçirilməsi nəzərdə tutulur.

"Birinci Türkoloji Qurultay - 100" nəşrlərinin təqdimatı

Bakı Ekspo Mərkəzində keçirilən XII Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisi çərçivəsində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının "Birinci Türkoloji Qurultay - 100" nəşrlərinin təqdimatı keçirilib.

Təqdimat mərasimində çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Birinci Türkoloji Qurultayın türkologiya elmi tarixində müstəsna yer tutduğunu bildirib. Qeyd edib ki, 1926-cı il fevralın 26-dan martın 6-dək Bakıda keçirilən Qurultayda dünyanın müxtəlif bölgələrindən 131 nümayəndə iştirak edib, türkologiyanın dilçilik, ədəbiyyatşünaslıq, folklor, etnoqrafiya, tarix və fəlsəfə kimi istiqamətləri üzrə aktual məsələlər müzakirə olunub. Qurultay türk dünyasının elmi irsinin kompleks şəkildə öyrənilməsi üçün mühüm zəmin yaradıb.

Akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, keçmiş sovet rejiminin sonrakı dövrlərdə türk xalqları arasında elmi-mədəni inteqrasiyanın genişlənməsinə mane olmasına baxmayaraq hazırda Birinci Türkoloji Qurultayın elmi ənənələrinin bərpası istiqamətində mühüm işlər görülür, türk dünyasının tarixi, ədəbiyyatı, dili və mədəniyyətinin müxtəlif aspektləri üzrə tədqiqatlar aparılır.

Prezident İlham Əliyevin "Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinin qeyd olunması haqqında" Sərəncamından sonra bu sahədə tədqiqatların daha da genişləndiyini deyən AMEA rəhbəri əlavə edib ki, Elmlər Akademiyası tərəfindən Türkoloji Qurultayın 100 illiyi ilə bağlı 30-dan çox kitab nəşr olunub.

"Bu nəşrlər Azərbaycanın türkologiya elminin inkişafına verdiyi töhfələrin göstəricisi olmaqla yanaşı, ölkəmizin beynəlxalq türkoloji tədqiqatlar məkanında mövqeyini də gücləndirir", - deyə akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb.

O, Qurultayın mühüm nailiyyətlərindən biri olan latın qrafikasına keçid qərarının türk xalqları arasında elmi-mədəni əlaqələrin möhkəmləndirilməsi baxımından önəmini qeyd edib.

AMEA prezidenti, həmçinin Qurultayla bağlı arxiv sənədlərinin üzə çıxarılmasının və elmi döviyyəyə daxil edilməsinin əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, uzun müddət məxfi saxlanılan sənədlərin araşdırılması Qurultayın hazırlanması və keçirilməsi ilə bağlı yeni məlumatların əldə olunmasına imkan yaradır.

Akademik İsa Həbibbəyli təqdim olunan kitabların Birinci Türkoloji Qurultayın elmi irsinin gələcək nəsillərə çatdırılmasına, türkoloji tədqiqatların zənginləşdirilməsinə və türk

xalqları arasında elmi-mədəni əlaqələrin inkişafına töhfə verəcəyini vurğulayıb.

Sonra çıxış edən millət vəkili, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun Uşaq ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru, dosent Elnarə Akimova Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinin qeyd olunmasının və bu münasibətlə AMEA-nın yeni nəşrlərinin təqdimatının türkoloji irsinin daha dərinləndirilməsi baxımından əhəmiyyətini qeyd edib. Bildirib ki, Qurultayın yubileyi çərçivəsində 2026-cı il ərzində müxtəlif elmi və mədəni tədbirlər təşkil olunub, çoxsaylı nəşrlər işıq üzü görüb. Bu kitablar alimlərin arxivlərdə apardıqları araşdırmaların, ilkin mənbələrin dərinləndirilməsinin və böyük elmi zəhmətin nəticəsidir.

Elnarə Akimova vurğulayıb ki, türk düşüncəsinin və türk məfkurəsinin qorunmasında müxtəlif dövrlərdə alimlərin, yazıçıların və ziyalıların mühüm xidmətləri olub. Təqdim olunan nəşrlər isə Birinci Türkoloji Qurultayın irsinin yeni elmi yanaşmalar əsasında

da tədqiqinə və türkoloji tədqiqatların zənginləşdirilməsinə imkan yaradır.

Azərbaycanda Atatürk Mərkəzinin müdiri, akademik Nizami Cəfərov isə çıxışında Birinci Türkoloji Qurultayın Bakıda keçirilməsinin tarixi zərurətdən irəli gəldiyini bildirib. Vurğulayıb ki, 1920-ci illərdə türk dünyasının aparıcı türkoloq alimləri Bakıda fəaliyyət göstərmiş, şəhər türkoloji tədqiqatların əsas mərkəzlərindən biri kimi formalaşmışdı. Akademik Nizami Cəfərov Bəkir Çobanzadə, Xəlil Səid Xocayev kimi alimlərin fəaliyyətini xatırladaraq onların Bakıdakı elmi mühitin inkişafında mühüm xidmətləri ilə seçildiyini söyləyib.

Onun sözlərinə görə, Qurultayın yubileyinə həsr olunan nəşrlər Azərbaycan türkoloji məktəbinin tarixən məhdudlaşdırılmış imkanlarının bərpasına, elmi irsin qorunmasına və yeni tədqiqatların aparılmasına xidmət edir. Akademik Nizami Cəfərov bu nəşrlərin hazırlanmasında elmi keyfiyyətə və ilkin mənbələrin araşdırılmasına xüsusi diqqət yetirildiyi

ni deyib. Vurğulayıb ki, arxiv sənədləri və Qurultayın stenoqrafik hesabatı əsasında hazırlanan kitablar tarixi hadisələrin daha dərinləndirilməsi üçün yeni imkanlar açır.

Təqdimat mərasimində, həmçinin AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru, professor Nadir Məmmədli, AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktor müavini, filologiya elmləri doktoru Mehman Həsənlı, filologiya elmləri doktoru, professor Adil Babayev və M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru, professor Kərim Tahirov çıxış edərək Birinci Türkoloji Qurultayın türkologiya elminin inkişafındakı tarixi rolundan, Qurultayın irsinin araşdırılmasının önəmindən və təqdim olunan nəşrlərin elmi dəyərindən danışdı. Nəşrlərin hazırlanmasında ilkin mənbələrin öyrənilməsinin əhəmiyyətini vurğulayan nətiqələr bu kitabların gələcək tədqiqatların genişləndirilməsinə və türkoloji elmin zənginləşdirilməsinə töhfə verdiyini bildiriblər.

Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun nəşri - "Korifey"

XII Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisi çərçivəsində Qazaxıstanın tanınmış dövlət və ictimai xadimi, jurnalist, ədəbiyyatşünas, yazıçı və tərcüməçi, parlament deputatı Sautbek Abdrahmanovun "Korifey" kitabının təqdimatı keçirilib.

Görkəmli qazax yazıçısı, mütəfəkkiri və dövlət xadimi Abış Kekilbayevin həyat və yaradıcılığına həsr olunan kitab Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun dəstəyi ilə Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək nəşr olunub.

Tədbirdə çıxış edən Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun prezidenti Aktötə Raimkulova bildirib ki, "Korifey" əsəri qazax xalqının görkəmli şəxsiyyətlərindən biri olan Abış Kekilbayevin zəngin ədəbi, ictimai və siyasi irsinin daha geniş auditoriyaya çatdırılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

O qeyd edib ki, kitabın "Müdrliklik üföqləri" adlı "Ön sözü"nün müəllifi Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevdir.

Bildirilib ki, kitabın Azərbaycan dilinə tərcüməçiləri Rəbiqə Nazimqızı və Xanım Aydındır.

Qazaxıstanın Azərbaycandakı səfəri Alim Bayel çıxışında Abış Kekilbayevin çoxşaxəli yaradıcılığı və zəngin fəaliyyəti ilə qazax ədəbiyyatında və ictimai fikir tarixində mühüm yer tutduğunu diqqətə çatdırıb.

Səfir əsərin Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək nəşr olunmasından məmnunluğunu ifadə edib.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, Azər-

baycan ilə Qazaxıstan arasında münasibətlər bütün sahələrdə ardıcıl şəkildə inkişaf edir və mühüm nəticələr əldə olunur. Bu əməkdaşlıqda elm, ədəbiyyat və mədəniyyət sahələri xüsusi yer tutur.

Akademik qeyd edib ki, kitabın müəllifi Sautbek Abdrahmanov çoxşaxəli fəaliyyəti ilə seçilən, Qazaxıstanın ədəbi və ictimai həyatında mühüm xidmətləri olan şəxsiyyətdir.

Tədbirdə çıxış edən akademik Nizami Cəfərov isə qazax xalqının zəngin ədəbi-mədəni irsinin Azərbaycanda daha geniş tanınmasının vacibliyini vurğulayıb.

Akademik əlavə edib ki, belə nəşrlər xalqlar arasında mədəni əlaqələrin möhkəmlənməsinə, qarşılıqlı anlaşmanın və ədəbi əməkdaşlığın genişlənməsinə töhfə verir.

Daha sonra kitabın tərcüməçiləri Rəbiqə Nazimqızı və Xanım Aydın çıxış edərək əsərlə bağlı təəssüratlarını bölüşüblər.

Sonda çıxış edən kitabın müəllifi Sautbek Abdrahmanov Abış Kekilbayevlə bağlı xatirələrini bölüşüb. O bildirib ki, görkəmli yazıçını yaxından tanıyıb və onunla uzun illər ünsiyyətdə olub.

"Füzuli qəzəllərindən seçmələr" kitabı təqdim olunub

Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Bakı Ekspo Mərkəzində keçirilən XII Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisi çərçivəsində AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri, professor Fəridə Əzizovanın "Füzuli qəzəllərindən seçmələr" kitabının təqdimat mərasimi keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycanın dünya füzulşünaslığının əsas mərkəzlərindən biri olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, Məhəmməd Füzulinin yaradıcılığı dünyanın müxtəlif ölkələrində, xüsusilə türk dünyasında tədqiq olunmasına baxmayaraq, şairin irsinin öyrənilməsi və bu sahədə fundamental əsərlərin meydana gəlməsi baxımından Azərbaycan xüsusi mövqeyə malikdir.

AMEA prezidenti Füzuli irsinin tədqiqinə mühüm töhfələr vermiş görkəmli alimlər - akademik Həmid Araslı, akademik Məmməd Cəfər Cəfərov, AMEA-nın müxbir üzvü Əbdülezəl Dəmirgəzadə və digərlərinin xidmətlərindən bəhs edib. Vurğulayıb ki, sərgidə təqdim olunan kitabın başlıca xüsusiyyətlərindən biri Füzulinin qəzəllərinin müasir Azərbaycan dilinin prinsiplərinə uyğunlaşdırılaraq yeni nəsilərə daha anlaşılqı şəkildə çatdırılmasıdır. Bu yanaşma klassik irsin sadələşdirilməsi ilə yanaşı, onun bədii-estetik mahiyyətinin, dil və üslub xüsusiyyətlərinin də qorunmaqla müasir oxucuya təqdim edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Akademik İsa Həbibbəyli Füzulinin hər bir beyti və mürasiminin dərin mənə yükünə malik olduğunu, şairin qəzəllərini müasir dilə uyğunlaşdırarkən onların mənə

na qatlarını, poetik inceliklərini, vəznini və sənətkarlıq xüsusiyyətlərini qorumağın xüsusi elmi və yaradıcı yanaşma tələb etdiyini vurğulayıb. O, bu baxımdan kitabın müəllifi, professor Fəridə Əzizovanın əməyini yüksək qiymətləndirib.

AMEA rəhbəri professor Fəridə Əzizovanın Nizami Gəncəvi, İmadəddin Nəsimi və Məhəmməd Füzuli yaradıcılığına həsr olunmuş tədqiqatlarının Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığına mühüm töhfələr verdiyini qeyd edib. Akademik İsa Həbibbəyli müəllifin təqdim olunan nəşrdə Füzuli irsini yeni baxış və yanaşma əsasında müasir oxucuya çatdırmaq missiyasını uğurla həyata keçirdiyini diqqətə çatdırıb.

Kitabın nəfis bədii tərtibatından da bəhs edən AMEA prezidenti nəşrin üz qabığında və kitabın daxilində yer alan təsvirlərin Füzulinin lirik qəhrəmanının obrazını, şairin sənət dünyasının ruhunu və estetik xüsusiyyətlərini qrafikanın dili ilə canlandıraraq nəşrin məzmununu tamamladığını söyləyib.

Akademik İsa Həbibbəyli "Füzuli qəzəllərindən seçmələr" kitabını klassik ədəbi irsin qorunması, təbliği və yeni nəsilərə çatdırılması istiqamətində mühüm nəşrlərdən biri kimi səciyyələndirib, kitabın müəllifini təbrik edərək ona yaradıcılıq uğurları arzulayıb.

Sonra çıxış edən AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun direktoru, akademik Teymur Kərimli nəşrin elmi və ədəbi əhəmiyyətini yüksək qiymətləndirib. Qeyd edib ki, Məhəmməd Füzulinin yaradıcılığının əsrlər boyu sevilməsi və bu gün də aktuallığını qoruyub saxlaması şairin ölməzliyinin göstəricisidir.

"Füzuli irsinin müasir oxucuya daha dolğun şəkildə çatdırılması milli mədəniyyətimizin və mənəvi dəyərlərimizin yaşa-

dılması böyük önəm daşıyır. Füzuli oxucunu öz səviyyəsinə endirməyi deyil, oxucunu öz düşüncə və sənət səviyyəsinə yüksəltməyi hədəfləyən böyük sənətkardır", - deyən akademik Teymur Kərimli şairin yaradıcılığını dərinlən anlamağın xüsusi hazırlıq və intellektual səviyyə tələb etdiyini bildirib.

Akademik Teymur Kərimli kitabın müəllifi professor Fəridə Məmmədovanın nəşrdə təqdim etdiyi elmi yanaşmadan bəhs edərək əsərin oxucuda növbəti səhifələri oxumaq, şairin düşüncə dünyasına daha dərinlən nüfuz etmək marağı yaradıldığını söyləyib. O, akademik İsa Həbibbəylinin kitaba yazdığı "Ön söz"ü də yüksək dəyərləndirərək onu klassik ədəbiyyatımızın zənginliyini əhatə edən, elmi məzmunu ilə seçilən kiçik həcmli monoqrafik araşdırma kimi səciyyələndirib.

İnstitut direktoru bildirib ki, "Füzuli qəzəllərindən seçmələr" kitabı yalnız geniş oxucu auditoriyası üçün deyil, gələcəkdə Füzuli irsi ilə bağlı tədqiqatlar aparacaq gənc alimlər, doktorantlar və tədqiqatçılar üçün də dəyərli elmi mənbədir. O, nəşrin klassik Azərbaycan ədəbiyyatının öyrənilməsinə və Füzuli yaradıcılığının yeni elmi baxışlar əsasında tədqiqinə mühüm töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Təqdimat mərasimində, həmçinin AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Ədəbi tədqiq şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru Vəqif Yusifli, İraq Türkmənlərinin tanınmış nümayəndəsi, yazıçı, şair, Kərkük kulturu dərnəyinin rəhbəri Şəmsəddin Kuzəci çıxış edərək nəşrin Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı və Füzuli irsinin müasir oxucuya çatdırılması baxımından əhəmiyyətini vurğulayıblar. Çıxış edənlər Füzuli yaradıcılığının bədii-estetik xüsusiyyətləri, şairin zəngin poetik irsinin tədqiqi və onun əsərlərinin yeni nəsil tərəfindən dərinlən mənimsənilməsinin vacibliyini diqqətə çatdırıblar.

Sonda kitabın tərtibçisi və elmi redaktoru, professor Fəridə Əzizova nəşrin ərəşə gəlməsində əməyi keçən hər kəsə təşəkkürünü bildirib. Qeyd edib ki, nəşrdə müasir Azərbaycan dilinə uyğunlaşdırılmış mətnlər oxucuların, xüsusilə gənc nəslin Füzuli yaradıcılığını daha dərinlən anlamasına və klassik ədəbiyyata marağının artmasına xidmət edəcək.

Mədəniyyət naziri XII Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində AMEA-nın stendini ziyarət edib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) Bakı Ekspo Mərkəzində keçirilən XII Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində geniş elmi nəşrlər və informasiya resursları ilə təmsil olunur. Akademiyanın elmi potensialını, zəngin nəşriyyat irsini və müxtəlif tədqiqat istiqamətlərini əks etdirən stend sərginin ilk günündən ziyarətçilərin marağına səbəb olub.

Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət naziri Adil Kərimli AMEA-nın stendini ziyarət edərək burada nümayiş olunan nəşrlərlə tanış olub. O, Akademiyanın beynəlxalq kitab sərgisində ənənəvi iştirakını yüksək qiymətləndirərək bu təşəbbüsdən məmnunluğunu ifadə edib.

Sərgi günlərində AMEA-nın stendi dövlət və hökumət rəsmiləri, mədəniyyət xadimləri, ali təhsil müəssisələrinin rəhbərləri, alimlər və ictimaiyyət nümayəndələri tərəfindən də ziyarət olunur. Təqdim edilən elmi və elmi-kütləvi nəşrlər Akademiyanın tədqiqat fəaliyyətinin, ölkənin elm və təhsil sahəsindəki nailiyyətlərinin daha geniş auditoriyaya çatdırılmasına xidmət edir.

AMEA-nın sərgidə iştirakı elmi biliklərin yayılması, mütaliə mədəniyyətinin təşviqi, gənc nəslin intellektual inkişafının dəstəklənməsi və müasir informasiya mühitində elmi resurslara əlçatanlığın artırılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Sərgi çərçivəsində AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli də Akademiyanın stendində nümayiş olunan nəşrlərlə tanış olub. O, elmi əsərlərin və digər nəşrlərin geniş oxucu auditoriyasına təqdim edilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Akademik İsa Həbibbəyli elmi nəşrlərin təbliğinin tədqiqat nəticələrinin ictimaiyyətə çatdırılmasına, gənclərin elmə marağının artırılmasına və cəmiyyətdə mütaliə ənənələrinin möhkəmləndirilməsinə mühüm töhfə verdiyini bildirib.

Şəhərsalmanın ekoloji, bioloji və tibbi aspektləri: dayanıqlı və sağlam urban mühiti

AMEA Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin və AR ETN Molekulyar Biologiya İnstitutunun təşkilatçılığı ilə "Şəhərsalma və Memarlıq İli"nə həsr olunmuş "Şəhərsalmanın ekoloji, bioloji və tibbi aspektləri: dayanıqlı və sağlam urban mühiti" mövzusunda beynəlxalq elmi simpozium keçirilib.

Əvvəlcə simpozium iştirakçıları poster sessiyası ilə tanış olublar. Daha sonra AR ETN Molekulyar Biologiya İnstitutunun akt zalında tədbirin açılış mərasimi keçirilib. Mərasimdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Vətən uğrunda canından keçmiş şəhidlərin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Beynəlxalq elmi simpoziumun açılış mərasimində çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli tədbirin müasir dövrün aktual çağırışlarından birinə həsr olunduğunu vurğulayıb. O, şəhərsalmanın ekoloji tarazlığın qorunması, biomüxtəlifliyin mühafizəsi və insan sağlamlığının təmin olunması ilə qarşılıqlı əlaqədə araşdırılmasının mühüm elmi və ictimai əhəmiyyət daşıdığını bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2026-cı ilin Azərbaycanda "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan edilməsinin ölkədə müasir şəhərsalma prinsiplərinin təşviqi, ekoloji dayanıqlılığın gücləndirilməsi və sağlam yaşayış mühitinin yaradılması baxımından xüsusi önəm daşdığını qeyd edib. İl çərçivəsində AMEA-da da bu istiqamətdə müxtəlif elmi tədbirlərin keçirildiyini söyləyən akademik İsa Həbibbəyli hazırkı simpoziumun şəhərsalmanın ekoloji, bioloji və tibbi aspektlə-

rinin kompleks şəkildə öyrənilməsi, yeni tədqiqat istiqamətlərinin müəyyən-ləşdirilməsi və qarşıda duran elmi vəzifələrin dəqiqləşdirilməsi üçün mühüm platforma olduğunu vurğulayıb.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, XXI əsr yaşıl inkişaf, alternativ enerji mənbələri, ekoloji məsuliyyət, yaşıl iqtisadiyyat, ağıllı şəhər və kənd konsepsiyalarının ön plana çıxdığı yeni sivilizasiya mərhələsidir. Bu dəyişikliklər tək-cə enerji və sənaye sahələrini deyil, şəhərsalma, təbii resurslardan istifadə, ətraf mühitin mühafizəsi və insanların həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsi kimi istiqamətləri də əhatə edir. Onun sözlərinə görə, yaşıl sivilizasiya anlayışı ekoloji yanaşmalarla yanaşı, iqtisadi, texnoloji və sosial inkişafın vahid sistem daxilində uzlaşdırılmasını nəzərdə tutan daha geniş məzmun daşıyır.

AMEA-nın prezidenti Azərbaycanın yaşıl inkişaf strategiyasının müasir şəhərsalma siyasəti ilə əlaqələndirilməsinin vacibliyini vurğulayaraq, xüsusilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda həyata keçirilən bərpa və quruculuq işlərinin bu baxımdan əhəmiyyətinə toxunub.

Bildirib ki, Böyük Qayıdış çərçivəsində yeni yaşayış məntəqələrinin salınması və infrastrukturun qurulması tikinti işləri ilə məhdudlaşmamalı, ekoloji tarazlığın qorunması, alternativ enerji mənbələrinin tətbiqi və dayanıqlı yaşayış mühitinin yaradılması prinsiplərinə əsaslanmalıdır.

Akademik İsa Həbibbəyli simpoziumun şəhərsalmanın ətraf mühitə, bioloji müxtəlifliyə və insan sağlamlığına təsirlərinin elmi əsaslarla araşdırılması, müxtəlif elm sahələri arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi və dayanıqlı urban mühitin formalaşdırılmasına yönəlməmiş səmərəli təkliflərin hazırlanması baxımından əhəmiyyətini qeyd edib.

Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktor müavini, AMEA-nın müxbir üzvü Əminəgə Sadiqov çıxış edərək beynəlxalq elmi simpoziumun şəhər mühitinin ekoloji və bioloji xüsusiyyətlərinin elmi müstəvidə müzakirəsi baxımından böyük önəm daşdığını vurğulayıb.

Daha sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, AR ETN Molekulyar Biologiya İn-

stitutunun direktoru vəzifəsini icra edən akademik İradə Hüseynova çıxış edərək şəhərlərin dayanıqlı inkişafının ekoloji tarazlığın qorunması, biomüxtəlifliyin mühafizəsi və insan sağlamlığının təmin olunması baxımından əhəmiyyətini qeyd edib. Vitse-prezident intensiv olduğu mürəkkəb sosial-ekoloji sistemlər olduğunu və onların planlaşdırılması zamanı ətraf mühitin mühafizəsi, təbii ekosistemlərin qorunması və sağlam yaşayış şəraitinin yaradılmasının əsas prioritetlər sırasında yer aldığını vurğulayıb.

Azərbaycanda ekoloji tarazlığın qorunması və şəhər mühitinin sağlamlaşdırılmasının dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən olduğunu söyləyən akademik İradə Hüseynova 2026-cı ilin "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan edilməsinin və Bakının Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun 13-cü sessiyasına ev sahibliyi etməsinin bu istiqamətin aktuallığını bir daha təsdiqlədiyini diqqətə çatdırıb.

AMEA-nın vitse-prezidenti simpoziumun beynəlxalq elmi əməkdaşlığın

genişləndirilməsi və aktual problemlərin multidissiplinar yanaşma əsasında araşdırılması üçün əhəmiyyətli platforma olduğunu bildirib. O, tədbirdə təqdim olunaçaq 110 tezisdə Azərbaycanla yanaşı, Türkiyə, Özbəkistan, Slovakiya, İran, Pakistan, Ukrayna, Qazaxıstan və Avstraliyanın alim və tədqiqatçıların araşdırmalarının da yer alacağını diqqətə çatdırıb.

Azərbaycan Tibb Universitetinin professoru, AMEA-nın müxbir üzvü Sudeyf İmamverdiyev çıxışında Bakının son illərdə sürətlə inkişaf etməsi ilə yanaşı, şəhər mühitinin təhlükəsizliyinin təmin olunması, infrastrukturun təkmilləşdirilməsi və əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı bir sıra məsələlərin aktual olaraq qaldığını bildirib. O, bu kimi beynəlxalq elmi tədbirlərin aktual problemlərin müzakirəsi, təcrübə mübadiləsinin aparılması və onların həlli istiqamətində səmərəli təkliflərin hazırlanması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıdığını qeyd edib.

Daha sonra beynəlxalq elmi simpozium öz işini panel iclasları ilə davam etdirib.

Fateh lider və suverenlik: milli ideyanın ekogeosiyasi fəlsəfəsi

(Prezident İlham Əliyevin YAP VIII qurultayında məruzəsinə nəzərən)

44 günlük Vətən müharibəsində qazanan Qələbə, ölkədə suverenliyin bərpası yalnız baş vermiş hadisələri deyil, həm də onların arxasınca nələrin baş verəcəyini anlamağı, başqa sözlə, suveren Azərbaycan, dövlətçilik fəlsəfəsi dərkini necə dəyişəcəyi, milli ideyanın yeni mahiyyəti, yaxın gələcəkdə hansı məqsədlərə çatacağı barədə fikirləşməyi nəzərdə tutur. Hegel məntiqi ilə desək "Tarixdə xalqların və dövlətlərin taleyi və məqsədləri ümumdünya ruhunun inkişafında özünü göstərir" (Bax: G.Hegel. The philosophy of History. Dover Publications. 1956. p.19). Güman edirik ki, milli ideya və suverenlik bir-biri ilə qarşılıqlı asılılıq və əlaqədə mövcud olan vəzifə və problemlərdir.

Nəzərə yetirək ki, milli ideyanın mahiyyəti konkret mərhələdə cəmiyyətin hərtərəfli təhlükəsizliyi və inkişafını təmin edəcək mümkün müstəqillik dərəcəsinə nail olmaqdan ibarətdir. Bu baxımdan YAP-ın 2026-cı il 2 oktyabr VIII qurultayında prezident İlham Əliyev vurğuladı ki: "Yeni, müasir ideoloji işlər aparılmalıdır" (Bax: president.az/articles/view/73619). Vətən müharibəsindən və qələbədən sonra yeni geosiyasi realiaqlar zəminində baş tutan YAP-ın VIII qurultayı Azərbaycan dövlətinin institusional, ideoloji, yüksək texnologiyalara adaptasiya, geosiyasi prioritetlərin transformasiyasını əks etdirdi. Bu zəmində strateji və siyasi fəlsəfi baxımdan Dövlət başçısının məruzəsinin mərkəzi parametrlərini suveren dövlətçilik konsepsiyası və müstəqilliyin əbədiyi, güclü dövlət, suveren toxunulmazlıq, ideoloji təhlükəsizlik komponentləri təşkil etdi.

Beynəlxalq düzən və bazarın qeyri-sabitliyi şəraitində, belə məlum olur ki, buna nail olmaq və qarşıdakı məsələləri həll etmək üçün qüvvələri birləşdirmək lazımdır. Əlbəttə, bu həm də Fateh Liderin ölkə qarşısında hansı vəzifələri qoyduğu barədə fikirləşmək, gələcək illər üçün onun məqsədləri, strategiyaları və oriyentirlərini, həmçinin ekogeosiyasi və enerji vəzifələrini, siyasi mədəniyyət, təhsil, iqtisadiyyat və elm sahələrinin ehtiva etdiyi bütün fenomenləri anlamaqla, proqnozlaşdırmağa çalışmaq üçün səbəbdır.

Prinsipcə, Qələbədən sonrakı fəaliyyətdə, qəbul edilmiş idarəçilik qərarlarında artıq özünü göstərən və hətta gerçəkləşdirməyə başlayıbdır. Onlardan ən başlıcalarını qeyd edək: Fikrimizcə, bu, Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olunması və kommunikasiyaların açılması, "bir üs-təgəl bir" formulasından "1+5" formatına keçilməsi, Türk Dövlətləri Təşkilatında fəal iştirak etmə yolunu nəzərdə tutur. Bu blok həm də ona görə dəyərlidir ki, bu gün milli ideyamızın əsasında kommunikasiyaların açılması, Qərb-Şərq, Cənub-Şimal, sülh və inkişaf məsələləri də müəyyənləşir. Bunu, həmçinin Qarabağın tam bərpası, beynəlxalq əlaqələr və əməkdaşlığın genişləndirilməsi, hava limanları və yolların inşası, "yaşıl" enerjinin yaradılması və təkçə Qarabağ bölgəsinin deyil, digər regionların da infrastrukturunun inkişafını da Azərbaycan milli ideyasının geosiyaseti adlandırmaya olar. Prezident İlham Əliyev qeyd edir: "...enerji resursları ilə zəngin olan Azərbaycan bu gün çox ciddi geosiyasi və təhlükəsizlik amilinə çevrilir. Çünki enerji təhlükəsizliyi hər bir ölkənin milli təhlükəsizliyi deməkdir" (Bax: president.az/articles/view/73619).

Böyük Qayıdış, Azərbaycanın dayanıqlı inkişafı, dinclik və ictimai-siyasi sabitlik Cənubi Qafqazın tərəqqisinin əsas şərtidir, ölkəmiz bütün bölgənin tərəqqisinin hərkətvərici qüvvəsidir. Diqqətləliyə haldır ki, bunların hamısı bir-biri ilə qarşılıqlı asılılıqda müəyyənləşən məqsədlər, enerji strategiyaları və ekogeosiyasi oriyentirlərdir. Daha bir vacib məqam regional siyasətdə dialoq və bu kontekstdə ölkədə siyasi təsisatların və cəmiyyətin vəhdət fəlsəfəsidir. Mahiyyət etibarilə, bu işlər milli ideyanın yeni mərhələsi, Prezident İlham Əliyevin fəaliyyətinin yeni dövrü adlandırmaya olar. Əlbəttə, ölkədən kənarda belə vəhdətə qarşı çıxan çoxlu qüvvələr vardır, Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olması onlar üçün əlverişli deyil. Bu Cənubi Qafqazın tənəzzülü, bölünməsi ilə, türk və islam dünyasını zəiflətmək və parçalamaq

cəhdlərində özünü büruzə verir. Öz maraqlarını bölgədə yeritmək üçün bu qüvvələr, bir qayda olaraq, Ermənistandan istifadə edirlər. Burada diqqəti buna cəlb etmək vacibdir ki, Ermənistan bir-birini istisna edən iki integrativ cərəyanın - KTMT və Aİ-nin orbitinə daxildir. Lakin Vətən müharibəsində Qələbə nəticəsində Prezident İlham Əliyev söylədiyi kimi: "Azərbaycan ciddi və geosiyasi dəyişikliklərə yol açdı" (YAP-ın VIII qurultayında çıxış).

İlk öncə qeyd edək ki, ölkənin inkişafı və xalqın firavan yaşaması, həyat şəraitinin daha da yaxşı, dövlətin isə daha da güclü olması, iqtisadi cəhətdən dayanıqlı inkişafı üçün ölkə daxilində və xarici siyasət kursunda vəhdət təşkil etməli və vətəndaşların dövlətçilik şüuru buna adekvat olmalıdır. Dövlət rəhbərinin milli ideya və suveren inkişaf fəlsəfəsinin mahiyyətinin dərk edilməsinə imkan verən vasitə də budur. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı bilir ki, bizim qələbələrimizin sirri ölkənin Ali Baş Komandanı fenomenini, onun qarşıya müəyyən vəzifə və problem qoymaqla, onları həll etmək bacarığındadır.

Məhz bu səbəbdən filosoflar, ali ləyaqət və özünəhərmət dəyərləri fəlsəfəsinə malik rəşadət, müdrik cəmiyyətdən bəhs edir, bizim milli ideyamız isə belə bir cəmiyyətə doğru irəliləməyi nəzərdə tutur. Əlbəttə, beynəlxalq düzənin dəyişməsi, bəzi qüvvələrin, dövlətlərin hərəkətləri, keçmiş nizamın ziddiyyətləri çox vaxt məqsədlərimizə çatmağa mane olur. Fəqət bütün bunlara rəğmən Fateh Dövlət Başçısının rəhbərliyi ilə biz aradan qaldırılması qeyri-real görən bir çox çətinliklərin öhdəsindən gəldik və yeni məqsədlərə çatmağa hazırıq. Prezident İlham Əliyev göstərdiyi kimi: "Azərbaycanı artıq "orta güc" dövləti sırasına daxil edirlər... Biz iqtisadi müstəqilliyi tam təmin etmişik. Bu gün beynəlxalq aləmin çox dəyərlili üzüyü" (Bax: president.az/articles/view/73619).

Məqsəd və dəyərlər biliklərin əldə edilməsində, elmi və texnoloji inqilabda, Süni intellektin tətbiqində, lakin həm də yeni texnoloji-siyasi mədəniyyətdə keçmişə, hazırkı dövrə hörmətdə ehtiva olunur. Tərəqqi etmək üçün qətiyyətə qüvvətli, zamana uyğun strategiyası, milli və ümumbəşəri dəyərləri, məqsədləri və siyasi-mədəni etikasına əmin olan, bunlara nail olmaq qayda və üsulunu bilən, yeni onları əsl gerçəkliyə çevirməyi bacaran liderlərin olması zərurətdir. Biz əvvəllər də yazmışıq və indi də təkrar edirik ki, "Prezident İlham Əliyev strategiya və taktikası ona xas olan modern kursu, siyasi, mədəni və iqtisadi sinerjiyada, ideoloji məqsəd və dəyərlərin, fəaliyyət və təcrübənin vəhdətdən ibarətdir" (Bax: İlham Məmmədov, Arif Bunyatov "Milliliyin, Milli özünüdərkini "qeyri-səlis məntiqi kontekstində epistemoloji xüsusiyyətləri" Bakı, 2023, s.173-184". İlham Məmmədov "Azərbaycanın liderlik strategiyasının fəlsəfi dəyərləndirilməsi" kitabında "Milli liderlik strategiyası: siyasət və etikanın aktual problemləri" Bakı, 2026, s.6-15).

Bu böyük məqsədlər fəlsəfəsi həm də yeni dayanıqlı inkişaf məqsədləri, yeni ideya ilə geosiyaset arasında dərin əlaqələrin əsaslı su-

rətdə tədqiqini, təkmilləşdirilməsini tələb edir. Bu zaman ideologiya bizim bir cəmiyyət və vətəndaş kimi, təbii ki, maraqlar fəlsəfəmizə müvafiq surətdə, lakin dövlətin məqsədləri ilə vəhdətdə, nə etməli olduğumuzu aydın surətdə ənlədir. Milli inkişafımızın mənası, mahiyyəti nədir, nədən ibarətdir? Bu, ciddi suallar və ciddi cavablar tələb edən siyasət fəlsəfəsidir. Aydındır ki, o, çoxmərhələlidir, dövlət başçısının ideya və məqsədlərinin sinerjiyası ilə bəhəm, bizim də fəaliyyətimizdə məqsəd və maraqlara uyğun vəzifələrlə əlaqədardır. Bizim də hər birimiz ölkənin yeni mərhələdə davamlı inkişafına öz töhfəmizi verməliyik. Prezident İlham Əliyev milli ideyanın ədalətliyiənin əhəmiyyətini, mahiyyətinin önəmliyiəni bilir, bu, əsasən, onun qəbul etdiyi qərarlardan əyan olur, amma o, həm də Azərbaycanın Vətən müharibəsində Qələbəsi və post müharibə dövrü uğurlarının xalqımız, gələcəyimiz, yeri gəlmişkən, yalnız Azərbaycanın deyil, bütün Cənubi Qafqazın, türk dövlətlərinin sabahı naminə gerçəkləşdirilməsi zərurətini də YAP-ın VIII qurultayındakı məruzəsində vurğulayır.

Diqqətə yetirək ki, bu kurs, bu nəhəng məsələlər prezident İlham Əliyevin ölkəyə rəhbərliyinin ilk illərində nəzərdə tutulmuş, onun cizgiləri müasirləşdirilmə, multikulturalizm siyasətinə özünü büruzə verirdi. Keçmiş qloballaşma şəraitində müasirləşmə müvafiq Azərbaycanın gələcəyi ilə qırıılmaz əlaqədə müəyyənləşdirilirdi. Bunu etmək üçün, yəqin ki, artıq o dövrdə vahid fövqəldövlətin hökmranlığının son həddi olduğuunu, Aİ-nin Qərbin mütarəqqi və maarifçilik idealları ilə əlaqəsini itirəcəyini anlamaq, bilmək və deməli, bütün bunların bizim üçün nə ilə başa çatacağı, buna necə hazırlaşmaq lazım olduğu, yeni dünyaya uyğunlaşmada nə etmək zəruriliyi barədə düşünmək gərəkdir. Görünür ki, qarşıya çıxan məhz bu sual və çağırışlar müvafiq suverenlik fəlsəfəsi, dialoq, sosial iqtisadiyyat və "yaşıl" enerjiyə uyğun yeni islahat xəttinin ərsəyə gəlməsinə səbəb olub.

Prezident İlham Əliyev fenomenini, onun milli inkişaf modelinin məqsədləri və strategiyasının seçilməsindəki rolu barəsində xeyli fikir söyləmək, kitablar, monoqrafiyalar yazmaq olar. Lakin biz onun Vətən müharibəsi Qələbəsinə rolu, məqsəd və dəyərləri, gələcək inkişaf kursu ilə ayrılmaz vəhdət təşkil edən daha bir fenomen Liderin olduğunu qeyd etmək istərdik - bu, Ümummilli Lider rəhbər Heydər Əliyevdir. Bu haqda Prezident İlham Əliyev vurğulayır ki: "Azərbaycanın ümumi inkişaf strategiyası müəyyən olundu ki, bu gün də bu strategiya bizə yol göstərir. Ulu Öndərin siyasi xətti dəyişməz olaraq qalır" (YAP VIII qurultayında məruzə).

Beləliklə, bizim Lider ölkə Prezidentimiz bu kursu davam etdirərək respublikanı prinsip etibarilə fərqli bir yeni səviyyəyə yüksəldib, orta "güc" dövləti yaratmışdır. Artıq onun siyasət, idarəçilik, iqtisadiyyat və mədəniyyətdə varislik, konstitusiyalıq, suverenlik və yeni enerji strategiyası, bərpa olunan və bərpa olunmayan enerjinin tarazlığı, professional elita, siyasi dialoq və müasir siyasi liderlik təcrübəsi, həmçinin

milli ideologiya ilə birləşmiş siyasət xətti, müasir vətəndaş şüuruna malik bir cəmiyyətin təşəkkülüdür. İndi biz dərk edirik ki, idarəetmədə müdrik ənənə və innovasiyanın sintezi nə deməkdir və bugünkü müvəffəqiyyətlərdən ölkənin sabahkı uğurları necə ərsəyə gətirilir.

Əsaslı deyil ki, Milli Elmlər Akademiyasının Prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli son kitablarından birində Heydər Əliyevin Azərbaycanın bu gün və gələcəyi ilə bağlı missiyası və əhəmiyyətini vurğulamağı zəruri hesab edir (Bax: "Heydər Əliyevin şəxsiyyətinin miqyası və missiyası" Bakı, 2025). Akademik İsa Həbibbəylin fikrincə, Ulu Öndər Heydər Əliyev respublika, cəmiyyət və elmin başlıca inkişaf strategiyasının əsas dəyərləri və konseptlərini müəyyənləşdirmiş və ölkənin uğur qazanmaq istəyən lideri və idarəedicisi sinfinin əməl etməli olduğu tələbləri, ideyaları həm konseptuallaşdırmışdır, həm də reallaşdırmışdır.

Digər bir nəzər diqqət isə Prezident İlham Əliyevin yerli telekanallara verdiyi müsahibələr, Forumlarda diskussiyalar və araşdırmalarla bağlı konkret olaraq nələri vurğuladığını da xatırlayaq. Şübhəsiz, respublikanın yiyələnməyə və nail olmağa çalışacağı gələcək dəyər və məqsədlərin müzakirəsi və dəqiqləşdirilməsində bu məsələdə öz enerji strategiyasını geosiyasi imkanlarla bağlamaq və sonra imkanlarını yənidən dərk etmək üçün alim və iqtisadçılar və idarəeden elitələr də iştirak etməlidir. Əlbəttə, bu zaman ictimaiyyətsünasların hər şeydən əvvəl, siyasətçilər və həm də filosofların, sosioloqların üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Düşünürük ki, tətbiqi ictimai elmə, tətbiqi elm, konkret desək, alimlər ilə, iqtisadçı və siyasətçilərlə qarşılıqlı münasibətə ciddi diqqət yetirmək lazımdır. Yəni də Dövlət başçısının fikirlərinə istinad edək: "...ideoloji işin düzgün qurulması, şablonlardan əl çəkmək, "hansısa formal xarakter daşıyan tədbirlərdən əl çəkmək" vaxtı gəlib çatıb. Yeni yeni, müasir ideoloji işlər aparılmalıdır" (Bax: YAP-ın VIII qurultayı).

Azərbaycanın enerji siyasətində diqqətli cəlb edən məsələlərdən biri bərpaolunan və ənənəvi enerji mənbələrinin qarşı-qarşıya qoyulmasıdır. Əksinə, onların müəyyən tarixi mərhələdə bir-birini tamamlayan imkanlar kimi nəzərdən keçirilməsi daha real yanaşmadır. Ənənəvi enerji resursları Azərbaycanın iqtisadi və geosiyasi inkişafında mühüm rol oynayır. İndi isə həmin potensialın yaratdığı imkanlarla "yaşıl" enerjinin yeni perspektivlərini əlaqələndirmək qarşıda duran əsas məsələlərdən birinə çevrilir. Bu prosesə fəlsəfi baxımdan yanaşdıqda burada müəyyən dialektik məntiq görmək mümkündür. Yeni köhnəni tamamilə inkar etməklə deyil, onun imkanlarını yeni şəraitdə yənidən mənalandırmaqla meydana çıxır. Enerji keçidi də bu baxımdan sadəcə bir enerji mənbəyinin digəri ilə əvəzlənməsi deyil. Burada məsələ enerji təhlükəsizliyinin qorunması, iqtisadi inkişafın davamlılığının təmini və yeni texnologiyaların yaratdığı imkanların sistemli şəkildə tətbiqindən gədir.

"Orta gücə" malik dövlətlər üçün geosiyasi imkanların əhəmiyyəti də məhz burada özünü göstərir. Buradaca Prezident İlham Əliyevin YAP-ın VIII qurultayında göstərdiyi kimi "Azərbaycanı artıq "orta güc" dövləti sırasına aid edirlər" fikrinə önəmli. Belə dövlətlərin potensialı yalnız ərazi və resurslarla müəyyənləşmir. İqtisadi imkanların, enerji potensialının, diplomatik münasibətlərin, nəqliyyat-kommunikasiya əlaqələrinin və elmi-intellektual resursların vahid strategiya daxilində uzlaşdırılması, dövlətin regional proseslərdə iştirak imkanlarını genişləndirə bilər. Azərbaycanın enerji siyasətinə bu kontekstdən yanaşdıqda, onun yalnız enerji bazarındakı mövqeyi deyil, daha geniş regional proseslərdəki rolu da diqqət çəkir. Prezident İlham Əliyev YAP-ın VIII qurultayı məruzəsində göstərir ki: "Yeni geosiyasi və iqtisadi realiaqlardan ibarətdir ki, bu gün bir çox ölkələr enerji resurslarını əvvəlki kimi əldə edə bilmirlər. Azərbaycan nadir ölkələrdəndir ki, dünya miqyasında bütün növ enerji resurslarını istehsal edir, hasil edir və ixrac edir" (YAP VIII qurultayı). Məhz buna görə Azərbaycanın enerji strategiyasının fəlsəfi, ideoloji və sosioloji aspektlərinin araşdırılması təsadüfi məsələ deyildir.

(davamı 7-ci səhifədə)

Fateh lider və suverenlik: milli ideyanın ekogeosiyasi fəlsəfəsi

(əvvəlki 6-cı sahifədə)

Bu işdə müəyyən təcrübə toplanıb və müvafiq olaraq, imkanlar yaranıb. Artıq görülmüş tədbirlər də, Azərbaycan Prezidentinin qərarları da alimlərimizi buna istiqamətləndirir. Söhbət, məsələn, həm bütün dünya, həm də respublikamız üçün xüsusi əhəmiyyətə malik COP-29-un Bakıda keçirilməsi üzrə təşəbbüsdən gedir. 25-26 sentyabr 2026-cı il Bakıda keçirilən II Beynəlxalq İnvestisiya Forumunda özünün neft və qaz hasilatı sahəsində uğurları ilə məşhur olan Azərbaycan "təmiz" enerjiyə keçilməsinin labüd olduğunu bəyan edir və bunun gerçəkləşdirilməsinin modeli və mexanizmini irəli sürür. Onların mahiyyəti ekogeosiyasının sağlamlaşdırılması sahəsində miqyaslı məqsədlərə çatmaq üçün həmrəyliyin zəruri olduğu ilə şərtləndirilir. Dünyada ətraf mühitin çirkləndirilərək ağırlaşdırılması, iqlim dəyişikliyi, içməli su qıtlığı və s. ilə bağlı ciddi təhdid və risklər mövcuddur. Əslində, söhbət müasir dünyanı təhdid edən böyük ekoloji fəlakətdən gedir. Azərbaycan bu vəziyyətdən çıxış yolunu tapmaq üçün yeni texnologiyalar və süni intellektdən istifadə etməyi zəruri sayır. Söhbət həm hər bir konkret dövlətdə, həm də bütövlükdə dünyada səylərin onda birləşdiyi ekoloji həmrəylik siyasətinin gerçəkləşdirilməsinin prinsip və modellərinin işlənilib hazırlanmasından gedir. "Yaşıl" enerjiden istifadəyə keçidə həmrəylik yalnız o zaman mümkündür ki, müəyyən əməkdaşlıq prinsipləri həm ölkə və ya ölkələr daxilində, eləcə də dünya birliyi tərəfindən qəbul edilmiş olsun. Aydındır ki, dünya münaqişələrə, müharibələrə qər qolub, yeni və daha ədalətli dünya düzəni axtarışları gedir. Göründüyü kimi, bu axtarış ekoloji tərkib hissəsini, ekoloji siyasəti, ekogeosiyasi fəlsəfəsi, sosiologiyası və etikasını, ən əsası isə ekoloji şüur və əxlaq tərbiyəsini ehtiva etməlidir. Müasir şəraitdə qəbul edilən hər bir qərar və seçilən kurs cəmiyyətin onlara uyğun şüurunun tərbiyə olunmasını tələb edir. Qeyd etmək lazımdır ki, müasirlik bütün bu sualları və problemləri geosiyasi aspektlə birmənalı bağlı edir. Yalnız geosiyasət vacib deyil, həm də geoiqtisadiyyat və eko-iqtisadiyyat və bunların qovuşduğu ekogeosiyasət yanaşması da yaranır.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu problemlər global, həm də siyasi, iqtisadi, fəlsəfi, əxlaqi mənə daşıyandır və həlli üçün dövlətlərin həmrəyliyi, fəallığı ilə yanaşı hər bir ölkənin vətəndaşlarının ətraf mühitin mühafizəsi, təbiətə qayğı göstərilməsi üzrə birliyin olması vacibdir. Buradakı təhdidlər çox ciddidir. Bu mənada Azərbaycan təkcə respublikamıza deyil, başqa ölkələrin də ekogeosiyasına vurulan ziyanı məhdudlaşdırmaq üçün müəyyən işlər görür. Məsələn, Ermənistan biza qarşı təcavüzü və torpaqlarımızı işğal etdiyi illərdə Azərbaycanın su sistemində çox böyük ziyan vurmuş, Kür və Araz çaylarını xeyli çirkləndirmişdir. Vətən müharibəsində Qələbə bizə ölkədə həmin təhlükələri aradan qaldırmaq üçün lazımi iş aparmağa imkan verdi. Məsələn, Suqovuşan su anbarının bərpası ilə bağlı görülən işləri xatırlatmaq olar. Aydındır ki, sühlün bərqərar olduğu bir şəraitdə bütün Cənubi Qafqaz ölkələri və Xəzər dənizi arealı dövlətləri bölgəyə, İpək Yolu ölkələrinə ekoloji təhdidlər barədə birgə fikirləşə biləcəklər, bizim hamımızı Aral dənizinin taleyi narahat etməyə bil-məz və s. Əlbəttə, Ermənistanın təcavüzü nəticəsində ölkəmizə hədsiz ziyan dəyib və buna görə də Azərbaycanın Qələbə çalaraq Qarabağı işğaldan azad edərək geri qaytarması onun ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fəaliyyətinin zəruri mərhələsi kimi çıxış edir. Bütün dünya Azərbaycanın cəhdini zərər, Qarabağın təbiətinin, mədəniyyət abidələrinin məhv edildiyi və bir çox başqa hadisə və faktlar barədə məlumatlandırılmalıdır. Həmçinin Qarabağın minalardan təmizlənməsi, qaçqınların dogma yurdlarına qayıtması, hazırda yeni, "təmiz" texnologiyalardan istifadə etməklə "ağıllı" şəhər və kəndlərin salınması, yeni ekoloji mədəniyyətin bərqərar edilməsi planları barədə də xəbərdar olunmalıdır. Eyni zamanda, dünya həmçinin bütün Cənubi Qafqazın ekogeosiyasının yenilənməsi planlarından, Cənubi Qafqazın yeni regional geosiyasetinin prinsiplərinin bərqərar olması üçün atılan addımlardan da əgah olmalıdır. Axi bu problemə etinasızlıq göstərilməsi ona gətirib çıxarır ki, bir dövlət başqa bir qonşu dövlətin ətraf mühitini, havasını və suyunu çirkləndirməkdə davam edir, keyfiyyətsiz nüvə texnologiyalarından faydalanır, dünyanın bəzi yerlərində, demək olar ki, yaşamaq, sağ qalmaq üçün az qala ekoloji müharibələr, su mənbələri uğrunda mübarizə və s. gedir. Yəqin ki, Fransanın Afrikaya, onun özünün xarici ərazilərinə nə qədər böyük ekoloji ziyan vurduğunu xatırlatmaq da yerinə düşərdi.

Bəzi məsələlərdə vəziyyət o dərəcədə ağırdır ki, ətraf mühitin mühafizəsi ciddi siyasi və iqtisadi islahatlar, səmərəlilik və enerjiyə qənaət, hətta, qeyd edildiyi kimi, vətəndaşların şüurunun dəyişdirilməsi üzrə səy göstərilməsini tələb edir. Düşünürük ki, bizə bu sahədə həm birgə elmi fəaliyyət və insanların dəyər aləmində mənəvi islahatlar aparılmağı da lazımdır. Bundan başqa, gələcəyin siyasətçiləri və vətəndaşlarının şüurunun dəyişdirilməsi yollarını anlamaq, onların yalnız həmvətənlilərinin, öz ölkəsinin deyil, həm də bölgənin taleyi üçün məsuliyyətini yüksəltmək, həmrəylik və əməkdaşlığın, yeni ekoloji mədəniyyətin tələblərinin mahiyyətini dərk etmək gərəkdir. Ekoloji mədəniyyət təkcə təbiətə deyil, həm də bölgəyə, bir-birinə qayğı ilə yaşamasının zəruri olduğuna əsaslanır. Ekoloji mədəniyyət cəmiyyətin siyasi mədəniyyətinin mühüm hissəsini təşkil etməyə başlayır.

Əlbəttə, bu sahədə konseptual dəyişikliklər elmin inkişafı, süni intellektin imkanlarından, fənlərarası metodologiyadan istifadənin labüd olduğu nəzərə alınmaqla aparılmalıdır, zira ekogeosiyanın mühafizəsi yalnız biologiya, kimya və fizikanın deyil, həm də sosiologiya, süni intellekt fəlsəfəsi və təbiiqə etika ilə bioetikanın səylərinin birləşdirilməsini də tələb edir. Şübhəsiz, şüur, ictimai şüur həm siyasi fəaliyyət və mədəniyyət, həm də ekoloji tədqiqatların və nailiyyətlərin təcrübədə təbiiqə üçün zəminin yaradıldığı bir mühit kimi çıxış edir. Prezident İlham Əliyev məntiqi ilə desək: "İdeoloji işimiz... elə aparılmalıdır ki, Azərbaycan reallıqları, ölkəmizdə gedən işlər, çox müsbət ab-hava daim ictimai müzakirədə olsun" (YAP-ın VIII qurultayı).

Məhz bu səbəblərdən indiki gerçəkliyimizdə azərbaycançılıq ideologiyası kimi təsbit olunan əqidə, milli ideyanın mahiyyəti və onda dəyər-ekoloji problematikanın hansı yeri tutmalı olduğu ilə bağlı düşüncələr xüsusi maraq doğurur. Qeyd etmək gərəkdir ki, Prezident İlham Əliyevin milli ideya, ideoloji təhlükəsizlik problemlərinə, yeni məqsəd və dəyərlər axtarışına xüsusi diqqət yetirməsi də səbəbsiz deyil. Bizcə, Dövlət Başçısının bu sahəyə diqqəti məhz vurğuladığı kimi: "...dünyada gedən proseslər, müharibələrin çoxalması və geniş vüsət almasıdır. Bizim ətrafımızda məkan alovlanıb, qaynayır" (Bax: YAP VIII qurultayı).

Bu baxımdan da AMEA-da ekogeosiyanın mühafizəsi üzrə görülən işlər, yeni mərhələdə milli ideyanın məqsəd və dəyərləri, onun ictimai şüurun ekoloji tərkib hissəsi arasındakı qarşılıqlı münasibətlər sferasında aparılan axtarışlara da nəzər yetirək. İlk növbədə, AMEA-da uzun illər ərzində biologiya və etika, biologiya və tibb, hüquq və əxlaqın təbiiqə qovuşğunun öyrənilməsinə nəzərdə tutan bioetika problemlərinin tədqiq edildiyini qeyd etmək istədik. Bununla bərabər, uzun müddətdir ki, ekoloji şüur fəlsəfəsi və sosiologiyası, demoqrafiyanın sosial problemləri və s. sahələrdə işlər görülür. Aydındır ki, bütün bu tədbirləri görmək üçün yeni metodologiya və texnologiyalar təbiiqə etmək, global elmlə əlaqələri genişləndirmək, güclü SI-in imkanlarından faydalanmaq gərəkdir. Bununla belə Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu Sankt-Peterburq alimləri ilə birgə "Noosfera ideyası və müasir Azərbaycan" layihəsi hazırlamış, bir neçə konfrans keçirmiş, həmin mövzularda problemlər üzrə Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş və Ümummilli Liderin cəmiyyətdə ekoloji şüurun, təbiətə qayğıkeş münasibətinin təbiətlə olunması işində rolunun xüsusi olaraq vurğulandığı jurnal nəşr etdirmişdir (Bax: Материалы Международной научно-практической конференции "Неосферная Планета: истоки и основания поосферной интеграции пародов мира в XXI веке" С.П. - Баку, 2025). Dövlət başçısı qeyd etdiyi kimi "İctimai müzakirələr" aparılması vacibdir və davam etdirilməlidir. Həmin tədqiqatın maraqlı cəhətlərindən biri ekoloji fəlsəfənin, Vernadskinin ideyaları və cəmiyyətimizin təbiətə münasibətimizin tarixi və əxlaqi standartlarının həkk olunduğu yaddaşını (xatirini) təşkil edən fenomenlər arasında (N.Tusi) əlaqənin olmasıdır.

Burada alim, filosof və sosioloqların fikrincə, ən başlıcası bərpa olunan enerjiyə keçid düşünlümsü ekoloji siyasət, idarəetmə, alimlərin tədqiqatları, yaddaş və vətəndaşların həmin dəyər və məqsədlərə münasibəti arasında həmahəngliyi tapa bilməkdir. Mahiyyət etibarilə, əgər biz "ekoloji dünya" şəraitində yaşamaq, "yaşıl" enerjiden faydalanmaq istəyiriksə, vətəndaşlar ətraf mühitə, insanlara və onları əhatə edən aləmə məsuliyyətlə yanaşmalıdırlar. Eyni zamanda, siyasətçilər öz ölkələrinin məxsusiyyətləri, mentalığı və yeni qənaətləmə texnologiyalarından faydalanma imkanlarını nəzərə alaraq, iqtisadi islahatların və təsərrüfat işlərinin aparılmasına keçməyə kömək etməlidirlər. Lakin, görünür, ekoloji problemlər birgə əməkdaşlığı və problemlərin başqa kollektivlər, ölkələr, bölgələr və s. ilə birlikdə həll edilməsini nəzərdə tutur. Onu da vurğulayaq ki, ətraf mühitin ekogeosiyasına qayğı ilə yanaşma həm də insanlar arasında əxlaqi münasibətlərin, etikada deyildiyi kimi, ruhun və insanın ekogeosiyasının, həmçinin keçmişdə bir çox alim və siyasətçilərin guya yalnız Avropa dövlətləri və millətlərinə mənsub olan ideya saydıqları suverenliyin müasirliyinin də bərqərar olmasını nəzərdə tutur. Məsələn, bu haqda rus və Qərb filosofları A.V. Dyakov, A.M. Sokolov "Dövlət suverenliyi fəlsəfi refleksiya məkanında" məqaləsində ("Fəlsəfə məsələləri", 2018, № 11 - "Государственный суверенитет в пространстве философской рефлексии" // "Вопросы философии" 2018, № 11) yazırlar. Amma biz bununla razı deyilik, öz də qəti surətdə. Şübhəsiz ki, bu xüsusda iki istiqamətdə düşünmək və mühakimə yürütmək lazımdır: nə üçün onlar belə sayırlar, onların maraqları nədən ibarətdir, bunun onlara nə faydası var, həmçinin suverenlik necə təsbit edilməlidir fəlsəfəsini ehtiva etmir.

Fikrimizi YAP-ın VIII qurultayında YAP sədri prezident İlham Əliyevin sözləri ilə yekunlaşdırmaq: "Təbii ki, illər keçdikcə taktiki və strateji məqsədlər də müəyyən dərəcədə dəyişir, amma ana xətt dəyişməz olaraq qalır. Müstəqillik, dövlətçilik, iqtisadi müstəqillik, güclü hərbi potensial və öz imkanlarınızdan maksimum istifadə etmə imkanları".

İlham MƏMMƏDZADƏ
AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya
institutunun direktoru, professor

BEYNƏLXALQ ELMI ƏMƏKDAŞLIQ

Özbəkistan-Azərbaycan Dostluq Mərkəzi təsis edilib

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun təklifi ilə Özbəkistanın Qarşı şəhərində fəaliyyət göstərən Asiya Texnologiyalar Universitetində Özbəkistan-Azərbaycan Dostluq Mərkəzi açılıb.

Mərkəzin açılışında Asiya Texnologiyalar Universitetinin rektoru, Özbəkistan Respublikası Məclətlərarası Münasibətlər və Xaricdəki Həmvətənlər Komitəsinin Dostluq Cəmiyyətləri və Qardaş Regionlarla Əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri Urakov Abdumalikxon, Ədəbiyyat İnstitutunun elmi işçiləri Gülnar Qəmbərova, İlham Ağazadə, Səadət Bayramova, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Quba filialının rektoru professor Yusif Aliyev, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin mətbuat katibi, Beynəlxalq Türk Müəllifləri Birliyinin sədri Xəyal Rza, türkiyəli alim və şair Mahmut Özkoca, azərbaycanlı alim və şair Bəhruz Niftəliyev iştirak ediblər.

Təntənəli açılış mərasimində Ədəbiyyat İnstitutunun böyük elmi işçisi Aytən Qurbanova Asiya Texnologiyaları Universitetinin nəzdindəki Özbəkistan-Azərbaycan Dostluq Mərkəzinin rəhbəri təyin edilib. O, qeyd edib ki, mərkəz Azərbaycan-Özbəkistan ortaq milli köklərinin, milli dəyərlərinin təbliği məsələsində hər iki ölkə gənclərinin münasibətlərinin birgə inkişafına daha geniş vüsət verəcək.

Gənc arxeoloqlara Ankara Universitetindən yüksək etimad

"İtkin düşmüş şəxslər probleminin həllində etimadın gücləndirilməsi və effektiv mexanizmlərin inkişaf etdirilməsi" mövzusunda Bakı Dialoqu formatında keçirilən 4-cü beynəlxalq konfransda iştirak edən AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun gənc əməkdaşlarının məhkəmə antropologiyası və osteoloji identifikasiya kimi fundamental və multidisiplinar elmi istiqamətlərdə apardıqları tədqiqatlar beynəlxalq akademik ictimaiyyətin diqqətini cəlb edib.

Konfrans çərçivəsində Ankara Universitetinin rektoru Necdet Ünüvar Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun gənc əməkdaşları ilə xüsusi görüş keçirib.

Necdet Ünüvar müharibə dövründə itkin düşmüş vətəndaşların identifikasiyası işində gənc alimlərimizin elmin inkişafına verdikləri töhfələri, beynəlxalq platformalarda sərgilədikləri peşəkar elmi mövqeyi və qazandıqları yüksək etimadı xüsusi vurğulayıb.

Rektor global əhəmiyyət daşıyan bu mürəkkəb və həssas sahədə aparılan elmi-tədqiqat işlərini yüksək qiymətləndirərək institutun əməkdaşları Arif Quliyev, Aliyə Adıgözelova və Ülker Allahverdiyevaya Ankara Universitetinin rəsmi döş nişanını təqdim edib. Bu mükafat aparılan mühüm elmi işlərin təqdir olduğunu, gənc alimlərə beynəlxalq səviyyədə verilən yüksək dəyəri göstərir.

Azərbaycanlı alimlər Pekində çinli tələbələrle görüşüb

Pekin Xarici Dillər Universitetində (PXDU) Azərbaycan dili ixtisası üzrə təhsil alan tələbə və müəllimlərin Azərbaycandan olan alimlərlə görüşü keçirilib.

Görüşdə PXDU-da Azərbaycan dili proqramının inkişafı kimi mövzular ətrafında dərin müzakirələr aparılıb. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun aparıcı elmi işçisi dosenti Qüdsiyyə Qəmbərova, Azərbaycan Dillər Universitetinin dosentləri Fialə Abdullayeva və Səbinə Əliyeva, AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun dosenti Nərgiz Kərimova, Elm və Təhsil Nazirliyinin "Məktəbəqədər və ibtidai təhsil" jurnalının baş redaktoru Böyükağa Mikayıllı tələbələrin Azərbaycan dilinin xaricdə tədrisinin xüsusiyyətləri, hər iki dilin ləhcələri arasındakı fonetik və leksik fərqlər, akademik məqalələrin hazırlanması və nəşri barədə suallarını cavablandıraraq, "azerbaijani.edu.az" platformasının Azərbaycan dilinin xarici dil kimi tədrisindəki rolu barədə məlumat veriblər.

Azərbaycan alimləri çinli tələbələrin dil biliklərini yüksək qiymətləndirib, dərslərlərin tərtibi, tədris planının optimallaşdırılması və tələbə mübadiləsi proqramları ilə bağlı fikirlərini bildiriblər.

Qeyd edək ki, Çinin dövlət qurumları, xüsusən də Xarici İşlər Nazirliyi üçün kadrlar hazırlayan PXDU-da Azərbaycan dili kafedrası 2016-cı ildə yaradılıb. İlk mərhələdə Azərbaycan dili üçüncü dil kimi tədris olunsada, Çinin Təhsil Nazirliyinin qərarına əsasən, 2018-ci ildə ümumrespublika imtahanı əsasında Azərbaycan dili ixtisasına qəbul aparılıb və 9 tələbə dörd il ərzində Azərbaycan dilini öyrənərək Çinin ilk azərbaycanşünas kadrları olub. Onların hamısı magistratura təhsilini bitirərək müxtəlif sahələrdə çalışır. 2023-cü ildə yenidən Azərbaycan dili ixtisasına qəbul keçirilib. Hazırda 8 tələbə bakalavriat səviyyəsi üzrə təhsil alır. PXDU Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Bakı Dövlət, Azərbaycan Dövlət İqtisad və Xəzər universitetləri, Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi və digər qurumlarla sıx əməkdaşlıq edir.

Xudavəng monastır kompleksində ilkin arxeoloji tədqiqatlar

Kəlbəcər rayonunun Vəng kəndində yerləşən Xudavəng monastır kompleksində 2026-cı ilin avqust-sentyabr aylarında ilkin arxeoloji tədqiqat işlərinə başlanılıb. Tədqiqatlar Qafqaz Albaniyasının maddi-mədəni irsinin öyrənilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Xristianlığın Qafqaz Albaniyasında qəbul edilməsinin 1700-cü ildönümü ilə əlaqədar diqqət mərkəzində olan Xudavəng monastır kompleksi apostolların (həvarilərin) fəaliyyəti ilə bağlı tarixini irs nümunələrindən biri hesab olunur.

Xristianlığın yayılması və dövlət səviyyəsində qəbul edilməsi Qafqaz Albaniyasının tarixində mühüm mərhələ təşkil edir. Roma imperiyasında 313-cü ildə qəbul edilmiş Milan edikti xristianlığa dini etiqad azadlığı verilməsinin əsasını qoyub. Tarixi mənbələrdə Qafqaz Albaniyasında xristianlığın dövlət səviyyəsində qəbul edilməsi alban hökmdarı I Umayrın fəaliyyəti ilə əlaqələndirilir. Bu prosesdə xristianlığın apostol dövründən etibarən bölgədə yayılmasının da mühüm rol oynadığı bildirilir.

AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun "Qafqaz Albaniyasının maddi-mədəni irsinin arxeoloji tədqiqatı" ekspedisiyası tərəfindən aparılan arxeoloji kəşfiyyat işlərinin ilkin nəticələri barədə ekspedisiyanın rəhbəri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, Antik dövr və Alban arxeologiyası şöbəsinin müdiri Natiq Alişov məlumat verib.

İlkin tədqiqatların nəticələrinə əsasən, Xudavəng monastır kompleksi Qafqaz Albaniyasının mühüm dini mərkəzlərindən biri olmaqla yanaşı, müxtəlif tarixi dövrləri əhatə edən zəngin mədəni təbəqələrə malikdir. Ərazidə aparılan arxeoloji yoxlamalar zamanı son antik dövrə, erkən orta əsrlərə və orta əsrlərə aid mədəni qatlar qeydə alınıb. Bu tapıntıların kompleksin tarixinin təxminən iki minillik dövrü əhatə etdiyini göstərir.

Məlumatla görə, son antik dövrə aid sahə işğal dövründə ciddi dağıntılara məruz qalıb. Ərazinin böyük hissəsi təmir-tikinti işləri zamanı salınmış yol infrastrukturunu və kilsəyə aparan pilləli yolun altında qalıb. Həmin dövrə və erkən orta əsrlərə aid tikililərin daşlarından isə kompleksin ərazisində hasarlanmasında istifadə edilib.

Erkən orta əsrlərə aid sahələrin bir hissəsi işğal dövründə təsərrüfat məqsədləri üçün istifadə olunub. Kəlbəcər işğaldan azad edildikdən sonra ərazidə yerləşən Rusiya sülhməramlı kontingenti tərəfindən abidənin cənub istiqamətində səngərlər qazılıb, erkən orta əsrlərə aid tikili sahələrinin bir qismi idman meydançasına çevrilib.

Orta əsrlərə aid tikililərdə isə 1993-2020-ci illərdə aparılmış bərpa və tikinti işləri nəticəsində abidənin daxili interyerinə və xarici görünüşünə müdaxilələr edildiyi bildirilir. İlkin araşdırmalar zamanı qanunsuz tikinti-quraşdırma işləri və arxeoloji müdaxilələr nəticəsində mövcud mədəni təbəqələrin zədələndiyi müəyyənləşdirilib.

Gələcəkdə Xudavəng monastır kompleksinin son antik və erkən orta əsrlərə aid sahələrində müntəzəm arxeoloji qazıntıların aparılması nəzərdə tutulur. Erkən orta əsrlərə aid ərazidə arxeoloji tədqiqatlarla yanaşı, bərpa və konservasiya işlərinin həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

Orta əsrlərə aid tikililərin araşdırılması zamanı isə arxiv fotoşekillərindən istifadə olunmaqla işğal dövründə kilsə və ibadətqahların daxili və xarici görünüşündə aparılmış dəyişikliklər, eləcə də abidənin tarixi-mədəni irsinə müdaxilə faktları ətrafı təhlil ediləcək.

Londonda Azərbaycanın maarifçilik tarixi və fəlsəfi irsinin təqdimatı

Birləşmiş Krallığın paytaxtı London şəhərində Azərbaycanın zəngin maarifçilik tarixi, mədəni-fəlsəfi irsi və mədəniyyətinə həsr edilmiş tədbirlər keçirilib.

Tədbirlərdən biri Londondakı Yunus Əmrə İnstitutunda baş tutub. Tədbirin təşkilatçısı, Kral İncəsənət Cəmiyyətinin üzvü, politoloq-jurnalist Neil Vatson açılış nitqi ilə çıxış edərək, Azərbaycanın maarifçilik hərəkatının regional və global miqyasda aktuallığından söz açıb. O, xüsusilə Şərqdə ilk operanın və musiqili komediyanın banisi, Azərbaycan maarifçilik tarixinin görkəmli nümayəndəsi Üzeyir Hacıbəylinin fəaliyyətini və onun Şərq-Qərb sintezindəki müstəsna rolunu vurğulayıb.

Tədbirdə elmi məruzələrlə çıxış edən azərbaycanlı və türkiyəli alimlər mövzunun müxtəlif aspektlərinə işıq salıblar. AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri dosent Zöhrə Əliyeva çıxışında XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda cərəyan edən maarifçilik təmayüllərindən, milli oyanış dövrünün intellektual mühitindən və böyük xeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyevin bu tarixi hərəkata verdiyi misilsiz dəstəkdən geniş bəhs edib.

Xəzər Universitetinin Mövlana Ədəbi-Fəlsəfi Araşdırmalar İnstitutunun koordinatoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Fəridə Seyidova və Türkiyənin Üsküdar Universitetindən dosent İlahə Kurşun çix

xışlarında türk xalqlarının mədəni maarifçilik köklərinə və orta qədim mədəni dəyərlərin formalaşma tarixinə toxunublar.

Elə həmin gün Birləşmiş Krallığın nüfuzlu elm və mədəniyyət ocaqlarından biri olan Kral İncəsənət Cəmiyyətində dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin irsi təqdim olunub və "Arşın mal alan" filmi nümayiş etdirilib.

Hər iki tədbirin yekununda Azərbaycan mədəni maarifinin və fəlsəfi irsinin ən mühüm təmsilçilərindən olan böyük mütəfəkkir Seyid Yəhya Bakuvı haqqında Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi tərəfindən Azərbaycan və ingilis dillərində nəfis tərtibatla nəşr edilmiş "Piri-sani Seyid Yəhya Bakuvı" kitabı Yunus Əmrə İnstitutunun və Kral İncəsənət Cəmiyyətinin kitabxanalarına hədiyyə olunub.

ELAN

"Müasir dövrün çağırışları kontekstində Humanitar və İctimai Elmlər" mövzusunda III Respublika elmi konfransı

4 dekabr 2026-cı il tarixində AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu və AMEA Gənclər Akademiyasının birgə təşkilatçılığı ilə "Müasir dövrün çağırışları kontekstində Humanitar və İctimai Elmlər" mövzusunda III Respublika Elmi konfransı keçiriləcək.

Konfransda iştirak etmək istəyənlər məruzənin tam mətnini cari ilin 15 noyabr tarixinədək göndərməlidirlər. Mətnlərin qəbulu haqqında məlumat 15-22 noyabr tarixlərində veriləcək. Konfrans AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda keçiriləcək.

Qəbul şərtləri və məlumat:

- Konfransa ölkənin müxtəlif ali təhsil məktəbləri və elmi-tədqiqat müəssisələrindən gənc alim və tədqiqatçılar qatılı bilərlər;
- Magistr və doktorantlar məruzənin tam mətnini elmi rəhbərinin (məsləhətçilərinin) rəyi ilə birlikdə təqdim etməlidirlər (rəyin skan variantı əlavə olunmalıdır);
- Konfransın dili Azərbaycan və ingiliscədir;
- Xülasə ingilis dilində, 150-250 sözəndən ibarət olmalı və mətnin əvvəlində verilməlidir (ingilis dilində olan mətnlərdə isə azərbaycanca);
- 5 açar söz qeyd olunmalıdır;
- Məruzə mətninin tərtibinə dair tələblər: Times New Roman, 12 şrift, kənar ölçülər hər tərəfdən 2,5 sm, abzas 1 sm, interval 1,15.
- Məruzə mətnin adı böyük hərflərlə ortada, məruzəçinin adı, soyadı, doktorantı (magistr) olduğu müəssisə və ya işlədiyi yer, e-mail ünvan səhifənin sağ tərəfində qeyd olunmalıdır;
- Məruzənin tam mətninin həcmi 5-8 səhifə olmalıdır (məruzənin tam mətni üçün şablon əlavə olunur);
- Ədəbiyyat siyahısı AAK-ın tələblərinə uyğun hazırlanmalı (şablonda qeyd olunub) və istinadlar böyük mötərizədə göstərməlidir. Məsələn, [2, s.23];
- Məruzə mətnləri göndərilərkən konfransın hansı bölməsinə aid ediləcəyi haqqında qeyd e-mailin mövzu hissəsində göstərməlidir (humanitar və ya ictimai);
- Məruzə mətni tələblərə uyğun olaraq hazırlanmalıdır, əks halda dəyərləndirilməyə buraxılmayacaq;
- Məruzənin tam mətni əvvəllər heç bir yerdə təqdim olunmamalı və çap edilməməlidir;
- Məruzə mətni konfransın mövzuları, elmi şərtlərə uyğunluğu və tədqiqatın orijinallığı nəzərə alınaraq Elmi heyət tərəfindən dəyərləndiriləcəkdir;
- Məruzənin mətnini Konfransın Təşkilat Komitəsinə göndərən iştirakçılar onların çap olunmasını təsdiq etmiş olar;
- Məruzə mətnləri gencalim.konfrans@gmail.com elektron ünvanına göndərməlidir;
- Konfrans materiallarının çapı nəzərdə tutulur.

Konfransın mövzuları aşağıdakı əsas başlıqlar altında qruplaşdırılacaq:

- Mətnşünaslıq və mənbəşünaslıq;
- Yazılı irs, tarixşünaslıq və arxiv işi;
- Rəqəmsal dövrdə humanitar elmlər və süni intellekt;
- Mədəni müxtəliflik və tolerantlıq;
- İctimai elmlər və elmi-texniki tərəqqi.

Nizami Gəncəvinin 885 illiyinə həsr olunmuş beynəlxalq elmi konfrans

Oktyabrın 30-da Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Gəncə Bölməsində dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 885 illik yubileyinə həsr olunmuş "Azərbaycan və dünya nizamişünaslığının aktual problemləri" mövzusunda II Beynəlxalq elmi konfrans keçiriləcək.

Konfrans Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin və AMEA-nın dəstəyi, AMEA-nın Gəncə bölməsinin Nizami Gəncəvi Mərkəzinin, Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliyinin nəzdindəki Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin və Azərbaycanın Özbəkistandakı səfirliyinin nəzdindəki Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə baş tutacaq.

Konfransın məqsədi Nizami Gəncəvinin zəngin yaradıcılıq irsini müasir nizamişünaslıq kontekstində araşdırmaq, şairin əsərlərinin Azərbaycan və dünya ədəbiyyatında, fəlsəfi-estetik fikirdə, tarix və mədəniyyətdə yerini yeni elmi yanaşmalar əsasında tədqiq etmək, bu sahədə aparılan araşdırmaların nəticələrini elmi ictimaiyyətlə bölüşmək və beynəlxalq elmi əməkdaşlığı genişləndirməkdir.

Gənclərin Birinci Respublika Elmi Konfransı

11 dekabr 2026-cı il tarixində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin dəstəyi və AMEA Gənclər Akademiyasının təşkilatçılığı ilə Gənclərin Birinci Respublika Elmi Konfransı keçiriləcək.

Konfransın əsas məqsədi gənc alim və tədqiqatçıların elmi nəticələrini ictimaiyyətə təqdim etmək, müxtəlif elm sahələri arasında fikir və təcrübə mübadiləsini genişləndirmək, birgə tədqiqat təşəbbüslərinə təşviq etmək və gənclərin elmi fəaliyyətdə iştirakını gücləndirməkdir. Konfrans, həmçinin humanitar və ictimai elmlərdə yeni metodların tətbiqi, mədəni irsin qorunması və elmi fəaliyyətin rəqəmsallaşdırılması ilə bağlı təkliflərin müzakirəsinə xidmət edəcəkdir.

Konfransa "Humanitar elmlər və mədəni irs", "İctimai elmlər və sosial dəyişikliklər", "Memarlıq və şəhərsalmanın humani-

tar və sosial məsələləri", "Rəqəmsal texnologiyalar və elmi fəaliyyət", "Süni intellekt və elmi tədqiqatlar" istiqamətləri üzrə məqalələr təqdim oluna bilər.

Məqalələrin göndərilməsi üçün son tarix - 25 noyabr 2026-cı il

Qəbul edilən məqalələr barədə məlumatın verilməsi - 01 dekabr 2026-cı il

Konfransın keçirilmə tarixi - 11 dekabr 2026-cı il

Qeyd: Konfransda iştirak edəcək şəxslər məqalələrini gakonfrans@anas.az ünvanına 25 noyabr 2026-cı il tarixindən gec olmayaraq göndərməlidirlər. Həmçinin konfrans ilə bağlı əlavə suallar üçün gakonfrans@anas.az elektron ünvanına yazaraq əlaqə saxlanıla bilərlər.

Konfransın qaydaları haqqında məlumatla linkdən istifadə edərək ətraflı tanış ola bilərsiniz.

Təşkilat Komitəsi

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Arif Həşimov, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 1000

Применяя концепцию планетарного здоровья

Исследования в области градостроительства во взаимосвязи с сохранением экологического баланса имеют большое научное значение

При совместной организации Отделения биологических и медицинских наук НАНА и Института молекулярной биологии (ИМБ) МНО состоялся международный научный симпозиум "Экологические, биологические и медицинские аспекты градостроительства: устойчивая и здоровая городская среда", посвященный Году градостроительства и архитектуры.

Вначале участники симпозиума ознакомились с постер-сессией. Затем в актовом зале ИМБ состоялась церемония открытия мероприятия, прозвучал Государственный гимн Азербайджана, минутой молчания была почтена светлая память общенационального лидера Гейдара Алиева и шехидов, которые пожертвовали своей жизнью во имя Родины.

В своем вступительном слове президент НАНА академик Иса Габиббейли подчеркнул, что мероприятие посвящено одному из актуальных вызовов современного периода, и проведение исследований в области градостроительства во взаимосвязи с такими вопросами, как сохранение экологического баланса, защита биоразнообразия и обеспечение здо-

ровья человека, имеет большое научное и социальное значение.

В рамках единой системы

Объявление главой государства нынешнего года Годом градостроительства и архитектуры в Азербайджане обладает, по мнению главы НАНА, особой значимостью с точки зрения продвижения принципов современного градостроительства в республике, укрепления экологической устойчивости и создания здоровой среды проживания.

Отметив, что в рамках Года и в НАНА прошли различные научные мероприятия, академик Габиббейли подчеркнул, что нынешний симпозиум является важной платформой для комплексного изучения экологических, биологических и медицинских аспектов градостроительства, определения новых направлений исследований и уточнения задач, стоящих перед наукой.

XXI век, продолжил руководитель НАНА, является новым этапом исторического развития, в ходе которого на первый план вышли зеленое развитие, альтер-

нативные источники энергии, экологическая ответственность, зеленая экономика, концепции "умный город" и "умное село": "Эти изменения затрагивают не только сферы энергетики и промышленности, они охватывают такие направления, как градостроительство, использование природных ресурсов, защита окружающей среды и повышение качества жизни людей. Понятие "зеленая цивилизация" содержит в себе и экологические подходы, и согласование экономического, технологического и социального развития в рамках единой системы".

Опираясь на принципы экобаланса

Подчеркнув необходимость в координации стратегии зеленого развития Азербайджана с современной градостроительной политикой, глава НАНА отметил значение реализуемых в Карабахе и Восточном Зангезуре восстановительных и созидательных работ с этой точки зрения: в рамках Великого возвращения создаются новые населенные пункты и формируется инфраструктура, эти мероприятия не должны

ограничиваться лишь строительными работами, а должны опираться на принципы сохранения экологического баланса, применения альтернативных источников энергии и создания устойчивой среды проживания. "Трудно переоценить, - поделился он, - значение симпозиума с точки зрения изучения воздействия градостроительства на окружающую среду, биологическое разнообразие и здоровье людей, расширения сотрудничества между различными научными отраслями и разработки рациональных предложений, направленных на формирование устойчивой городской среды.

Значение международного научного симпозиума с точки зрения обсуждения экологических и биологических особенностей городской среды подчеркнул в своем выступлении и замдиректора Госагентства по науке и высшему образованию член-корреспондент НАНА Аминага Садыгов. По его мнению, экологические проблемы, с которыми в последние годы сталкиваются крупные города, оказывают отрицательное влияние на здоровье, физическую активность и повседневную жизнь людей, и с этой точки зрения улучшение экологии городов и формирование среды, благоприятной для здоровой жизни людей, находятся в центре внимания государств, правительств и ученых: "За последние 15-20 лет Баку быстрыми темпами прошел большой путь развития, и в ходе этого процесса должны особо учитываться экологические вопросы".

Основные приоритеты

Затем выступила вице-президент НАНА, и.о. директора ИМБ академик Ирада Гусейнова, отметившая значение устойчивого развития городов с точки зрения сохранения экологического баланса, защиты биоразнообразия и обеспечения здоровья людей. Она подчеркнула, что современные города являются сложными социально-экологическими системами, подверженными интенсивному антропогенному воздействию, и в качестве основных приоритетов во время их планировки должны выступать такие вопросы, как сохранение природных экосистем и создание здоровых условий для проживания.

Отметив, что сохранение экобаланса и оздоровление городской среды являются важными направлениями госполитики в нашей стране, ученый добавила, что объявление 2026 года Годом градостроительства и архитектуры и проведение в Баку WUF13 в очередной раз подтверждают актуальность этой сферы.

(продолжение на стр.10)

Вместе мы сила

стр. 10 ➡

Формула пробуждения идентичности

стр. 11 ➡

Фундамент исторической памяти

стр. 11 ➡

A Meeting Held at ANAS on Expanding Digitalization and Introducing a New Digital Reporting Model

page 12 ➡

Обусловлено устойчивым развитием

Новый учебник обладает большой значимостью для научной общественности

Учебник "Политика устойчивого развития" - это продукт, обусловленный идущими в стране процессами в сфере устойчивого развития и полученными результатами. По своей структуре, содержанию, целям и идеям книга является новшеством и обладает большой значимостью для научной общественности. Об этом во время своего выступления на презентации издания заявил президент НАНА академик Иса Габиббейли.

Глава НАНА отметил, что в годы советской власти этапы развития общества толковались, опираясь на марксистскую или социалистическую модель, а после распада СССР и социалистической системы этот подход потерял свою актуальность, в этих условиях одной из главных задач научной и общественной мысли стало формирование классификации, отражающей новые этапы развития мира и исторических процессов.

Новые подходы к промышленным революциям

Руководитель НАНА продолжил: "Представление в учебнике "Политика устойчивого развития" новой классификации этапов развития общества в постсоветский период - важная научная новизна. В книге развитие общества подразделяется на период до индустриализации, эпоху индустриализации и этап постиндустриализации. Данный подход отражает и реалии мира, и особенности развития нашего государства. В учебнике также представлены новые подходы к промышленным революциям. Основу первой промышленной революции составляет паровая энергия и механическое производство, во время второй, наряду с электроэнергией, появились новые средства транспорта и связи, и упор на все эти факторы позволяет получить более полное представление о сути происходящих процессов. В книге при помощи научных анализов также вносится ясность и в классификацию III и IV промышленных революций.

Одним из важных новшеств учебника является научный анализ понятия "экоцивилизация". На фоне новых возможностей, возникших в рамках Года солидарности во имя зеленого мира и международного глобального мероприятия COP29, этот подход обладает особой значимостью. В книге также в ясной и системной форме рассмотрено понятие "инклюзивное развитие", оно представлено в качестве политики социального равенства и справедливости. Наряду с этим, в издании приводится научное толкование таких новых понятий, как "развитие без будущего", "развитие без излишеств" и "экологический след", ввиду чего значение учебника возрастает ещё больше".

Применяя концепцию планетарного здоровья

Исследования в области градостроительства во взаимосвязи с сохранением экологического баланса имеют большое научное значение

(начало на стр.9)

"При оздоровлении городской среды необходимо учитывать влияние на здоровье человека таких экологических факторов, как развитие синезеленой инфраструктуры, отбор соответствующих местному климату видов растений, загрязнение атмосферы и т.д. А при выявлении возникающих в городской среде рисков и эффективном планировании профилактических мероприятий особое значение имеет применение концепций "Единое здоровье" и "Планетарное здоровье", - заключила академик Гусейнова, подчеркнув, что симпозиум является важной платформой для расширения международного научного сотрудничества и изучения актуальных проблем: опираясь на мультидисциплинарный подход, для участия в мероприятии было направлено 110 тезисов, в которых нашли отражение результаты исследований ученых и специалистов из Азербайджана, Турции, Узбекистана, Словакии, Ирана, Пакистана, Украины, Казахстана и Австралии.

Обеспечить безопасную среду

Во время своего выступления профессор Азербайджанского медицинского университета член-корреспондент НАНА Судейф Имамвердиев отметил, что на протяжении последних лет Баку развивается быстрыми темпами, наряду с этим на первый план выходит решение таких актуальных вопросов, как обеспечение безопасности городской среды, совершенствование инфраструктуры и улучшение уровня жизни населения.

Судейф Имамвердиев также рассказал о значении широкомасштабных социальных мероприятий, которые реализуются в Карабахе, возвращении населения в родные края, обеспечении нормальных условий для проживания и занятости. Ученый отметил, что проведение подобных международных научных мероприятий имеет большое значение с точки зрения обсуждения актуальных проблем, осуществления обмена опытом и разработки рациональных предложений для решения этих вопросов.

Далее международный научный симпозиум продолжил свою работу в формате пленарного заседания.

Вместе мы сила

Создание Центра когнитивной лингвистики тюркских государств - важная инициатива, расширяющая интеллектуальное сотрудничество

В Центральной научной библиотеке НАНА при совместной организации Президиума НАНА и Института языкознания имени Насими состоялась церемония открытия I международного симпозиума "Настоящее и будущее когнитивной лингвистики в тюркских государствах", открывая который президент НАНА академик Иса Габиббейли особо отметил научную значимость мероприятия и перспективы развития языкознания в тюркском мире.

Глава НАНА сообщил, что в нашей стране реализуются многочисленные мероприятия в соответствии со стратегическим курсом, установленным Президентом Ильхамом Алиевым в сфере укрепления единства тюркского мира и расширения сотрудничества между тюркскими государствами.

Академик Иса Габиббейли отметил, что когнитивная лингвистика широко развита в ряде стран, и одной из предстоящих важных задач является развитие этой отрасли в тюркском мире и усиление её научного потенциала. С этой точки зрения, продолжил академик, проведение симпозиума имеет большое значение для расширения сотрудничества между учеными тюркских государств, обмена опытом и продвижения совместных исследований в области когнитивной лингвистики. Ещё одной из важных инициатив мероприятия является создание научной структуры, которая будет координировать деятельность исследователей в данной сфере и объединит ученых тюркского мира.

Ради единства тюркского мира

Руководитель НАНА выразил уверенность, что создание подобной организации внесет свой вклад в развитие когнитивной лингвистики в тюркских государствах, организацию совместной деятельности ученых и реализацию общих проектов. Он также подчеркнул, что мысль Президента Ильхама Алиева "Вместе мы сильнее" обладает особой значимостью и с точки зрения научного и культурного сотрудничества тюркского мира. Сказав, что наряду с научной значимостью, симпозиум имеет и важный общественно-политический смысл, академик отметил, что мероприятие послужит ещё большему укреплению единства

и солидарности между тюркскими народами.

В своем выступлении директор Института языкознания имени Насими НАНА профессор Надир Мамедли сообщил, что когнитивная лингвистика играет важную роль в изучении общего языка и наследия мысли тюркских народов. Он назвал создание Центра когнитивной лингвистики тюркских государств важной инициативой, направленной на расширение интеллектуального сотрудничества в тюркском мире и отметил, что когнитивная лингвистика, наряду с грамматическим строением языка, позволяет изучить стоящие за ним мыслительные модели, механизмы формирования понятий и взаимосвязи между языком и культурой. Исследования в данной сфере обладают значимостью не только для области языкознания, но и для таких сфер, как философия, психология, антропология и искусственный интеллект.

Директор института подчеркнул, что деятельность центра послужит изучению общего наследия мысли тюркских народов, развитию научных связей между различными тюркскими языками и культурами, а также представлению полученных результатов международной научной общности.

Глубже изучить ряд вопросов

Затем выступил заведомом Института языкознания профессор Майыл Аскеров, который подчеркнул, что когнитивные и психолингвистические подходы позволяют глубже изучить ряд вопросов, существующих в тюркских языках, и способствуют научно обоснованному толкованию внутренних законов развития языка.

Профессор Аскеров также сообщил, что предметом научных дискуссий является и вопрос формирования общего языка общения между тюркскими народами: "Центр должен внести весомый вклад во взаимное обогащение тюркских языков, выявление общих языковых особенностей, усиление культурной и научной интеграции между тюркскими государствами".

Заведомом отметил, что основная цель заключается в выполнении предусмотренных в уставе центра задач и ещё большем сближении тюркских языков.

На симпозиуме также выступили гости из Турции - прорек-

тор Технического университета Йылдыз профессор Ватан Каракая, координатор Университета Анкары Хаджи Байрам Вели по внешним связям профессор Гульжанат Курмангалиева Эрджиласун, сотрудник Эгейского университета профессор Ибрагим Шахин и профессор Университета Ататюрка Сулейман Эфендиоглу, а также ректор Бакинского университета "Евразия" доктор философии по политическим наукам Сиявуш Гасымов и представитель Казахского национального университета имени аль-Фараби профессор Жанар Ибраева.

Создавая общие научные платформы

В выступлениях говорилось о значении изучения и развития тюркских языков, расширения научных исследований в области когнитивной лингвистики, усиления академического сотрудничества между тюркскими государствами и создания общих научных платформ. Ученые отметили, что симпозиум сыграет важную роль в определении новых направлений языковедческих исследований в тюркском мире и развитии международных научных связей.

На мероприятии также было заслушано видеосообщение директора Казахского института языкознания имени А.Байтурсынулы Анара Фазылжана.

Далее было объявлено о создании международной научно-исследовательской ассоциации "Центр когнитивной лингвистики тюркских государств", соучредителям центра были вручены соответствующие сертификаты.

I международный симпозиум "Настоящее и будущее когнитивной лингвистики в тюркских государствах" продолжил свою работу секционными заседаниями.

На мероприятии были заслушаны доклады на такие темы, как "Метафорические модели концепта "Интернет" (на основе материалов азербайджанского и турецкого языков)", "Дискурсивные маркеры в азербайджанском языке: синтаксическая конструкция и коммуникативная функция", "Некоторые метафоры, связанные с концептом "язык"", "Различия в способах выражения в когнитивной лингвистике", "Структурный анализ когнитивных фреймов в тюркских языках" и т.д.

Формула пробуждения идентичности

В НАНА состоялась научная конференция "Сабир Рустамханлы - народный поэт, мыслитель и борец за независимость"

При совместной организации академических институтов философии и социологии, литературы и языкознания состоялась научная конференция "Сабир Рустамханлы - народный поэт, мыслитель и борец за независимость", посвященная 80-летию обществу-политического деятеля, народного поэта Сабира Рустамханлы.

Открывая мероприятие, президент НАНА, директор Института литературы имени Низами Гянджеви академик Иса Габибейли сообщил, что проведение мероприятий по случаю 80-летнего юбилея народного поэта свидетельствует о высоком значении, которое придается творчеству поэта и его общественной деятельности, а награждение Сабира Рустамханлы орденом "Шараф" по соответствующему распоряжению главы государства наглядно свидетельствует о высокой оценке, которая на государственном уровне дана деятельности поэта в сфере развития национальной литературы, формирования общественной мысли и пропаганды идеалов независимости Азербайджана.

Единство философии и духовных ценностей

Руководитель НАНА отметил, что такие произведения Сабира Рустамханлы, как "Ворота Гянджи", "Спасибо, родной язык", "Память крови", "Джавад хан" и "Книга жизни", занимают важное место в нашей литературе, являются художественным выражением привязанности к национальной истории, родному языку, памяти народа и идеалам свободы, а "Книга жизни" является ценным произведением, в котором повествуется об истории народа и национальном самосознании. Академик Габибейли также рассказал об общественной позиции

Сабира Рустамханлы в период Карабахской войны и оказанной им моральной поддержке борьбе за территориальную целостность Азербайджана, подчеркнув, что во время Отечественной войны поэт поддерживал борьбу, которая велась под руководством главы государства, Верховного главнокомандующего Ильхама Алиева, выступал со стихотворными и публицистическими произведениями на эту тему, в 2020 году он написал поэму "Возвращение в Карабах", которая отражает дух Победы народа, национальную солидарность и идею восстановления территориальной целостности Азербайджана.

В заключение своего выступления от имени научной общественности Азербайджана руководитель НАНА поздравил народного поэта Сабира Рустамханлы с 80-летним юбилеем, пожелал ему крепкого здоровья и долгой жизни.

Затем выступил директор Института философии и социологии (ИФ) НАНА профессор Ильхам Мамедзаде, который поделился своими воспоминаниями, связанными с Сабиром Рустамханлы. Ученый назвал "Книгу жизни" поэта редким

произведением, в котором отражены единство философской мысли и национально-духовных ценностей, а также историческая память и национальная идентичность азербайджанского народа.

Творчество и политика дополняют друг друга

Профессор Мамедзаде подчеркнул, что творчество и общественно-политическая деятельность Сабира Рустамханлы дополняют друг друга, поэт является выдающимся представителем современной азербайджанской литературы, а также мыслителем, который внес вклад в развитие национального мышления и общественной мысли. Директор института высоко оценил внимание, которое уделяется творчеству и заслугам поэта со стороны государства, и поздравил его с юбилеем.

В своем выступлении директор Института языкознания имени Насими НАНА профессор Надир Мамедли говорил об отношении Сабира Рустамханлы к языковому вопросу. Он отметил, что поэт всегда придерживается баланса между сох-

ранением чистоты азербайджанского языка и введением в язык международных лексических единиц, и подчеркнул значение мыслей поэта, связанных с рациональным использованием возможностей родного языка, местом национального языка в условиях многоязычия и формированием у молодежи любви к родному языку.

В процессе интеграции между тюркскими народами, продолжил Надир Мамедли, Сабир Рустамханлы придает особое значение сохранению каждым народом своего языка и пути независимого развития: во время своей деятельности в Милли Меджлисе поэт всегда держал в центре внимания вопрос о правильном использовании государственно-го языка в законодательных актах.

Деятельность, отражающая дух Победы

Далее на конференции с докладами выступили замдиректора ИФ по научной работе доктор исторических наук Эйнулла Мадатли ("Исторический Азербайджан и национальный вопрос в творчестве Саби-

ра Рустамханлы"), доктор философии по философии доцент Метанет Шихиева ("Произведение Сабира Рустамханлы "Книга жизни" - формула пробуждения национального духа и идентичности"), доктор филологических наук профессор Салида Шарифова ("Отражение мифологических и фантастических факторов в романах Сабира Рустамханлы"), участник Отечественной войны, доктор философии по философии доцент Радиф Мустафаев ("Философский анализ образа "Неизвестный герой" в поэме Сабира Рустамханлы "Возвращение в Карабах").

На мероприятии также были заслушаны доклады профессора Рахима Улуселя ("Творчество Сабира Рустамханлы и философия национального самосознания"), профессора Ильхама Таирова ("Язык Сабира Рустамханлы как образец первого совершенного корпуса в нашем языкознании"), доктора философии по философии доцента Фаига Алекперли ("Сабир Рустамханлы - выдающийся поэт и мыслитель тюркского мира") и поэтессы Асхи Ахмедовой ("Крик Ходжалы и призыв к борьбе против оккупации в поэзии Сабира Рустамханлы").

В заключение выступил юбиляр, поблагодаривший организаторов и участников мероприятия. В рамках конференции также состоялась презентация книги профессора Ильхама Таирова "Частотный словарь языка Сабира Рустамханлы", в которой частотно-статистическая модель, лексико-семантические сферы, метафорическая система и диалектные особенности языка Сабира Рустамханлы анализируются на основе корпусных материалов.

Отметим, что научным консультантом издания, выпущенного в свет по постановлению Ученого совета Института языкознания, является президент НАНА академик Иса Габибейли, а научным редактором - профессор Надир Мамедли.

Фундамент исторической памяти

Толерантность невозможно сформировать административными методами

В Аранском региональном филиале имени Хагани Ширвани Национального музея азербайджанской литературы имени Низами Гянджеви (НМАЛ) состоялась книжная выставка "Путешествие в мир литературы". На выставке, которая была организована во дворе музея, были продемонстрированы ценные образцы азербайджанской литературы, произведения авторов, проживающих в регионе, а также книги известных азербайджанских поэтов и писателей.

В экспозиции нашли отражение классическая литература, устное народное творчество, публицистика, военно-патриотическая тема, детская литература и образцы современной литературы.

Основная цель в проведении мероприятия заключалась в пропаганде азербайджанской литературы и культуры чтения, ознакомлении широкой общественности с творчеством местных писателей и повышении интереса школьников и молодежи к книге.

Во время своего выступления на мероприятии директор НМАЛ академик Рафаэль Гусейнов говорил о важной роли книги и чтения в духовной жизни общества и подчеркнул значение подобных мероприятий с точки зрения пропаганды литературного наследия и его доведения до более широкой аудитории.

Вклад в сохранение литературного наследия

Помимо этого, он рассказал о вкладе Аранского регионального

филиала в культурное развитие Кюрдамирского района, обогащение его литературной среды и популяризацию творческого потенциала местных представителей пера. Директор музея выдвинул идею подготовить сборник, в котором будут собраны литературные произведения, авторами которых являются представители интеллигенции Кюрдамира, отметив при этом, что подобное издание может внести весомый вклад в сохранение литературного наследия района, популяризацию творчества местных авторов и передачу этого наследия следующим поколениям.

Далее академик Гусейнов также рассказал о своей мечте создать общество, которое объединит известных представителей кюрдамирской интеллигенции и внесет вклад в общественно-культурную жизнь района.

Отметим, что в мероприятии приняли участие проживающие в регионе писатели и поэты, члены Союза писателей Азербайджана Тофиг Абдуллаев, Джошгун Халилоглу, Абдулазиз Ханамедоглу, Аида Адыгезал, Ядигар Тевекльоль, Анар Гюлюмсой и другие авторы.

Они представили свои книги читателям, рассказали о содержании своих произведений и творческих поисках, прочитывали образцы из литературных произведений.

Еще одно мероприятие, в котором принимал участие и выступил с докладом академик Гусейнов - Международная конференция "Основы европейской цивилизации и 1700 лет христианства в Грузии", которая состоялась в Тбилиси и на церемонии открытия которой с приветственными речами выступили Президент Грузии Михаил Кавелашвили, премьер-министр Ираклий Кобахидзе, Католикос-Патриарх всея Грузии Шии III и председатель парламента Грузии Шалва Папуашвили.

Площадка для обмена мнениями

Академик Рафаэль Гусейнов, который был единственным докладчиком из мусульманских стран, поделился своими мыслями о сохранении духовных ценностей в современном мире, значении института семьи, одного из основных оплотов общества, а также о необходимости сохранения национального нематериального наследия и соблюдения межрелигиозной солидарности. "В быстро меняющемся мире, - поделился он, - фундаментальные духовные ценности сохраняют свою значимость, здоровая семья составляет основу общества и государства, а национально-ду-

ховные ценности - это один из важных фундаментов, на которых зиждется историческая память и идентичность народов. Эти вопросы обретают еще большую актуальность сегодня, когда началась эпоха искусственного интеллекта. Вместо того чтобы искать новые формулы для защиты человека и общества, нужно вновь обратиться к сформированным на протяжении тысячелетий нравственным принципам".

Говоря об исторически сформировавшихся в Азербайджане традициях религиозной толерантности, ученый привел в пример относящиеся к различным религиям памятники, которые на протяжении веков мирно сосуществуют на территории Ичеришехер и особо отметил, что толерантность невозможно сформировать административными методами, для этого необходимы духовные и культурные традиции, которые продолжают веками.

Подчеркнув значение межрелигиозного и межкультурного диалогов и отметив, что сплочение различных народов вокруг общих ценностей внесет весомый вклад в предотвращение столкновений в современном мире, он добавил, что международная конференция в Тбилиси также служит этим целям, так как предоставляет площадку для обмена мнениями между представителями различных религиозных и культурных традиций.

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

ANAS President Isa Habibbeyli Meets with Georgian Scholars

President of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS), Academician Isa Habibbeyli, met with Professor Eka Chkheidze of the Folklore Department at the Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature, as well as Professors Ketevan Sikharulidze and Khvtiso Mamisimedishvili, representatives of the Department of Folklore at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University.

Speaking at the meeting held at the Presidium of ANAS, Academician Isa Habibbeyli noted that relations between Azerbaijan and Georgia had been developing rapidly in recent years in all fields, including science.

Academician Isa Habibbeyli noted that the Nizami Ganjavi Institute of Literature of ANAS and the Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature had been working for five years on a joint project dedicated to the literary works of Nizami Ganjavi and Shota Rustaveli. The book prepared within the framework of the project had been published in Georgian in Tbilisi and in English in Cambridge. Academician Isa Habibbeyli described this as a joint achievement of the two countries' scientific cooperation.

Speaking about future cooperation plans, the President of ANAS noted that two new joint projects were planned between the relevant scientific institutions of Azerbaijan and Georgia: "Epics of the Turkic World and the Georgian Epic" and "The Sixtiers Movement in Azerbaijani and Georgian Literature."

Speaking at the meeting, Professor Eka Chkheidze of the Folklore Department at the Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature stated that there were significant opportunities to expand cooperation between the two countries in the field of folklore. She emphasized the importance of conducting scholarly research into the mutual influences between Azerbaijani and Georgian folklore traditions.

Professor Eka Chkheidze also highlighted the importance of continuing cooperation between Azerbaijani and Georgian scholars, implementing joint folklore projects, and broadening future research.

In his remarks, Professor Khvtiso Mamisimedishvili, a representative of the Department of Folklore at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, noted that Georgian scholars attached particular importance to the further development of scientific and cultural cooperation between Georgia and Azerbaijan.

The meeting concluded with an exchange of gifts and a commemorative photograph.

The meeting was also attended by Ismayil Omarov, Honored Art Worker and Doctor of Philosophy in Political Science, and Aghahuseyn Shukurov, Doctor of Philosophy in Philology and Head of the Department of Public Relations, Press, and Information of the ANAS Presidium.

A Meeting Held at ANAS on Expanding Digitalization and Introducing a New Digital Reporting Model

A meeting dedicated to expanding digitalization at the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS), introducing a new digital reporting model, and systematically organizing scientific activities in Turkology was held at the Presidium of ANAS.

The meeting was chaired by the President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli, and attended by members of the Presidium, heads of departments of the Presidium Office, and relevant representatives of scientific institutions.

President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli, addressed issues concerning the effective organization of activities at the Academy and the introduction of a new digital model in scientific institutions and organizations, in line with the challenges arising from the country's new digital development strategy. These issues were discussed at a meeting of the Digital Development Council chaired by First Vice-President of the Republic of Azerbaijan Mehriban Aliyeva. The academician highlighted the importance of integrating digital transformation processes into the management of the Academy in accordance with the tasks identified by the Council for Digital Development.

Academician Isa Habibbeyli emphasized that introducing a new digital procedure for submitting annual reports by ANAS institutes and transitioning to a points-based evaluation system were among the key tasks ahead. Recalling that the digital reporting model had first been implemented at the Nizami Ganjavi Institute of Literature of ANAS, the head of ANAS stated that the Institute of Philosophy and Sociology had been selected as the next participant in the pilot project. He noted that the institutes participating in the pilot project would organize their scientific activities in line with digital evaluation criteria and submit their reports in the format of the new digital model this year. Academician Isa Habibbeyli also issued relevant recommendations and instructions regarding the organization of training sessions, workshops, and other activities in this area.

Speaking next, Vice-President of ANAS, Academician Irada Huseynova, highly praised the timely steps taken towards digitalization and emphasized the importance of preparing relevant guidelines covering current activities and providing them to the institutes.

Academic Secretary of ANAS, Academician Arif Hashimov, noted that the digital reporting model would be distinguished by the comprehensiveness and accuracy of its data, adding that its implementation across the Academy would serve as an example of good practice for other institutions.

Mehman Hasanli, Deputy Director for Scientific Affairs and Digitalization at the Nizami Ganjavi Institute of Literature of ANAS and Doctor of Philological Sciences, stated that the new system would enable staff members to submit reports electronically through their personal accounts and track their results using a points-based system. He also explained the technical details of submitting reports electronically and the procedures for uploading them through the software.

Fariz Imranov, Head of the Department of Digital Academy, Artificial Intelligence and E-Services of the Presidium Office of ANAS and PhD in Mathematics, provided detailed information on the current state of digitalization at the Academy, the implementation of electronic services, and the work currently underway.

Aynur Mahmud, Head of the Human Resources Department of the Presidium Office of ANAS and Doctor of Philosophy in Philology, stated that ANAS employees were being registered for training courses to be organized by the Ministry of Digital Development and Transport to promote digital skills.

She added that employees were being regularly informed about the subsequent stages of the training.

Ilham Mammadzade, Director of the Institute of Philosophy and Sociology of ANAS, Doctor of Philosophical Sciences and Professor, emphasized the importance of restructuring the institute's activities in the context of digitalization, drawing on the new experience gained, as well as effectively applying artificial intelligence and digital technologies in scientific institutions.

Eynulla Madatli, Deputy Director for Scientific Affairs at the Institute of Philosophy and Sociology of ANAS and Doctor of Historical Sciences, highlighted the importance of studying advanced practices and applying successful models, noting that the digitalization of science was a requirement of the modern scientific environment.

Mohammad Jabrayilov, Head of a department at the Institute of Philosophy and Sociology of ANAS and Doctor of Philosophy in Philosophy, spoke about the institute's existing potential for digitalization, the work to be carried out in this area, and the tasks ahead.

The meeting also addressed the need to expand scientific activities in Turkology at ANAS, particularly the importance of organizing research systematically. As an example of recent research in this field, Academician Isa Habibbeyli highlighted the significance of the monograph History of Philosophy of Turkic Peoples (Ancient Period) by Faiq Alakbarli, Head of the Department of the History of Philosophical Thought of Turkic Peoples and Modern Philosophy at the Institute of Philosophy and Sociology of ANAS, PhD in Philosophy and Associate Professor.

At the meeting, Faiq Alakbarli provided detailed information about the main areas of activity of the Department of the History of Philosophical Thought of Turkic Peoples and Modern Philosophy.

Extensive discussions were held on the transition to a digital reporting model at ANAS, the evaluation of scientific activities using a points-based system, the integration of scientific institutions into digital transformation processes, and the systematic organization of scientific activities in Turkology.

It was noted that the Institute of Archaeology and Anthropology of ANAS and the Institute of Folklore of ANAS were also planning to prepare scientific reports digitally.

It was reported that staff members of the Department of Digital Academy, Artificial Intelligence and E-Services of the Presidium Office of ANAS had developed a digital model for annual scientific reports across the Academy.

In conclusion, President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli, delivered remarks and conveyed relevant recommendations and instructions on the issues discussed.

Редакционная коллегия:

Иса Габиббейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев,
Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Ариф Гашимов,
Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 1000